

8. marec – praznik žena

Letos poteka 71 let, odkar je bilo v revolucionarnem gibanju sklenjeno, da naj se v spomin na množično demonstracijo ameriških delavk 8. marec slavi kot mednarodni revolucionarni ženski dan.

Na ta dan naj bi delavke in delavci manifestirali zavest, da lahko le v lastnem in skupnem razrednem boju za socializem dosežejo tiste materialne in družbene pogoje, ki bodo ženskam omogočili, da bodo lahko delale, politično odločale, ne da bi se jim zaradi tega bilo potrebno odrekanje svojemu materinstvu. To je pa obenem pomenilo, da se delavke ne borijo le za pravo izenačevanje s pravicami moških v okviru meščanske družbe – kar je bil program takratnega meščanskega feminističnega gibanja.

Nastop delavk v skupnem boju delavskega razreda je še posebej osvetil zahtevo po popolni osvoboditvi dela in po polni uveljavitvi pravice tistega, ki dela, da odloča o pogojih, sredstvih in plodovih svojega dela, da ne bo le težak, na katerem gradijo drugi svojo srečo, ampak resnično kovač svoje lastne usode, svoje lastne sreče.

Osmi marec smo večkrat proslavljali s skupnimi veselji in na razne načine. Pogosto smo mu dajali bolj vsebino hvaležnosti, zahvale materam za njihovo trpljenje, za njihovo brezmejno potrpežljivost in požrtvovalnost, da bi nato naslednje dni zopet vse pozabili in nadaljevali življenje tako kot prej in terjali, naj ženske prispevajo svoj delež. Ne le na delovnem mestu, ampak povsem pri skrbi za otroke kakor tudi v gospodinski skrbi za vse družinske člane. Take materinske dneve pravzaprav imajo in slavijo v skoraj

vseh deželah sveta, ob različnih dneh. Ne gre jim odrekanje humanega poslanstva – toda ne smemo prezreti njihove konzervativne vsebine, ki želi ohranjati staro, podrejeno vlogo ženske, staro delitev vlog med spoloma.

Naš delavski 8. marec pa je nastal z drugo idejo. Ne le zaradi izkazovanja hvaležnosti, ki jo vsekakor človeštvo dolguje vsem ženskam, ki so v svoji vlogi matere in skrbnice izgovale. Osmi marec je nastal z idejo, da naj delavke, delavske žene in dekleta, skupaj z izkoriščenimi delavci, organizirano zahtevajo svojo enakopravnost v delu in se borijo za socialistično družbeno organizacijo, v kateri bo delo doma in v družbi enako pripadalo moškemu kot ženski. Ko bosta oba odločala o delavskih, družbenih in družinskih zadevah in v kateri bo materinstvo svobodna sreča, ne pa trpljenje in breme, saj naj bi človek svobodno odločal o rojstvu svojih otrok.

Ko ugotavljamo ogromne uspehe v proizvodnji in delavskem samoupravljanju, se moramo zavedati, da smo sicer v tridesetletnem obdobju uveljavljanja novega družbenega sistema ogromno naredili, vendar pa je še mnogo nalog pred nami. Posebej še to velja za ženske, saj je v primerjavi s prispevkom žensk v proizvodnji aktivna udeležba delavk v samoupravnih organih in temeljnih delegacijah, s tem pa njihova udeležba pri odločanju o pogojih dela in življenja, premajhna. In vendar lahko pričakujemo rešitve perečih vprašanj le od lastnega dela in odločanja in ne iščemo zaščitnega ukrepanja „v korist“ žensk, kot da še ne bi imela vseh pravic.

Za 8. marec iskreno čestitamo vsem aktivnim in upokojenim delavkam Novoteksa!

Osvobodilni boj jugoslovanskih narodov 1941 - 1945

Boj jugoslovanskih narodov in narodnosti od 1941 do 1945 je v marsičem edinstven – po razsežnostih, razmerah, v katerih je potekal, po herojstvu in žrtvah. Ljudstvo ga je bojevalo zato, da se osvobodi okupatorja in ustanovi svobodno državo.

Komunistična partija Jugoslavije je bila edina sila, pripravljena, da ljudstvo organizirano pripravi na odpor in začne z oboroženim bojem. V maju in juniju 1941 so opravili priprave, ustanovili vojaške odbore, ob koncu junija pa je bil ustanovljen glavni štab narodnoosvobodilni partizanskih odredov Jugoslavije; za njegovega komandanta je bil postavljen Josip Broz Tito.

„Da se začne z oboroženo vstajo, je bilo odločeno 4. julija 1941. Povsod po državi so se začele oborožene akcije jugoslovanskih narodov in narodnosti, nastajala so osvobodjena ozemlja, ki so obsegala več kot petino Jugoslavije. Sile osi niso pričakovale, da bo nastalo v Jugoslaviji bojišče, ki jim je že leta 1941 vezalo več deset divizij, namenjenih za druge fronte. Po svoji teritorialni razširjenosti in po odzivu prebivalstva je imela vstaja vseljudeški značaj. Ob koncu 1941 je bila ustanovljena prva regularna vojaška

enota – prva proletarska brigada. Pod poveljstvom Josipa Broza Tita je bilo takrat 80.000 borcev, ki so vezali 510.000 nemških, italijanskih, bolgarskih in madžarskih ter 150.000 kvizlinških vojakov. Na osvobojenih ozemljih so ustanavljali organe ljudske oblasti – narodnoosvobodilne odbore – kot najmočnejši izraz revolucionarne družbenopolitične usmeritve vstaje.“

V Bihaću, ki je bil v tem času središče partizanskega osvobodjenega ozemlja s površino 48.000 kvadratnih kilometrov, je bila 26. in 27. novembra 1942 skupščina predstavnikov vseh jugoslovanskih narodov. Takrat je bil ustanovljen AVNOJ (antifašistično vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije) antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije – kot politično predstavništvo ljudstva in narodnoosvobodilnega boja, katerega osnovna naloga je bila, da organizira zaledje in aktivira ljudske množice na

osvobojenem in okupiranem ozemlju države.

V tem času je bila oblikovana narodnoosvobodilna vojska in partizanski odredi Jugoslavije (NOV in POJ) s 150.000 borci in vrhovnim štabom.

Partizanske enote so bile bitko za bitko. Sovražnik je neprestano vodil akcije proti narodnoosvobodilni vojski. Ena najbolj dramatičnih je bila sovražnikova ofenziva na Kozaro leta 1942, ko so nad prebivalstvom tega kraja izvršili pokol na najbolj surov način. Bitki na Neretvi (februar – marec 1943) in na Sutjeski (maj – junij 1943) spadata med enkratne vojaške in strateške bitke narodnoosvobodilne vojske. Na Sutjeski je 127.000 sovražnikovih vojakov zaprlo večkratni obroč okoli glavne operativne skupine NOV, kijo je sestavljalo 19.000 partizanov, med njimi več kot 4.000 bolnikov in ranjencev. Po mesecu dni neprestanih bojev so partizanski borci prebili obroč in tako je bila izbojevana še ena pomembna zmaga. Na Sutjeski je bil ranjen tudi tovariš Tito, edini vrhovni poveljnik armade, ki je bil med drugo svetovno vojno ranjen pri neposrednem sodelovanju v bitki.

Nadaljnji razvoj narodnoosvobodilnega gibanja v Jugoslaviji je privedel do novega zbora predstavnikov narodov.

„Drugo zasedanje AVNOJ, ki se ga je udeležilo 208 delegatov iz vseh krajev Jugoslavije, je bilo 29. in 30. novembra 1943 v Jajcu. Z razglasitvijo AVNOJ za vrhovno zakonodajno in izvršno telo, z ustanovitvijo nacionalnega komiteja narodne osvoboditve Jugoslavije (NKOJ)

kot začasne vlade z Josipom Brozom Titom na čelu in s sklepom o izgradnji Jugoslavije na federativnem načelu, so bile uzakonjene bistvene pridobitve socialistične revolucije, nacionalna enakopravnost in pravice vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti ter njihova odločnost, da se združijo v novo državno skupnost. Na drugem zasedanju AVNOJ so Josipu Brozu Titu dodelili naziv maršala.“

„Ob koncu leta 1943 je bilo v Jugoslaviji 530.000 nemških, bolgarskih, madžarskih ter kvizlinških vojakov in 300.000 borcev NOVJ. Osvobodjena ozemlja so obsegala od ene petine do dveh tretjin jugoslovanskega ozemlja. Na teheranski konferenci (1943) so sile protihitlerjevske koalicije sklenile, da priznajo narodnoosvobodilno vojsko in ji dajo pomoč in podporo. Pozimi in spomladi 1943/1944 je nemško vojaško poveljstvo sprožilo nekaj ofenzivnih operacij; mednje spada tudi spodleteli poskus, da bi z desantno akcijo na Drvar (maja 1944) uničili vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja z Josipom Brozom Titom na čelu.“

Bližal se je konec vojne. Srbija, Makedonija, Črna gora in Dalmacija so bile osvobojene do konca leta 1944. V začetku 1945 je narodnoosvobodilna vojska postala jugoslovanska armada, ki je uspešno vodila končne operacije za osvoboditev preostalih delov Jugoslavije.

V začetku aprila 1945 je Josip Broz Tito na predlog AVNOJ sestavil prvo enotno

(Nadaljevanje na 3. str.)

Spomnimo se slavnih let!

Letos, ko proslavljamo 40. obletnico vstaje narodov in narodnosti Jugoslavije, bomo v našem glasilu objavljali spomine starejših članov naše delovne organizacije na težke dni okupacije, na junaške dni naše revolucije, na oboroženi boj in prva leta povojne izgradnje.

Naprošamo vas, ki ste bili kakorkoli udeleženi v boju: kot aktivist v zalednju ali aktiven bореc narodnoosvobodilnega boja – vas, ki ste bili kot žrtev fašističnega terorja preganjani, zapirani ali internirani, trpinčeni in mučeni, napišite svoje spomine, z veseljem jih bomo objavili. Zaposlili smo že našega upokojenega delavca, prvo borca Jožeta Udoviča, da napiše za naše glasilo nekaj svojih spominov. Ni nam odrek, obljubil je, da bo napisal.

Prepričani smo, da vas bo ta apel spodbudil k pisanju, tako naši spomini ne bodo šli v pozabo. Hkrati pa bomo tako prispevali svoj delež pri prenašanju tradicij narodnoosvobodilnega boja na mlajše sodelavce, da bodo znali ceniti pridobitve naše revolucije in svobode ter se aktivno vključevali v današnjem in jutrišnjem razvoju naše samouprave.

IZDAJATELJSKI SVET

Razstavna dvorana v muzeju I. zasedanja AVNOJ v Bihaću

vlado, ki so jo priznali zavezniki in neutralne države. Avgusta se je začelo tretje zasedanje AVNOJ, razširjeno z nekompromitiranimi poslanci zadnjega parlamenta predvojne Jugoslavije. Med zasedanjem se je svet preoblikoval v začasno ljudsko skupščino. Volitve v ustavodajno skupščino so bile 11. novembra 1945 in na njih je ogromno večino dobila lista narodne fronte, s čimer je bil potrjen družbenopolitični sistem socialistične Jugoslavije. Na prvem zasedanju (29. novembra 1945) je skupščina sprejela deklaracijo o razglasitvi Federativne ljudske republike Jugoslavije. Ustava FLRJ je bila razglašena 31. januarja 1946. Razvoj državnosti posameznih republik se je izrazil s sprejetjem njihovih ustav.

Tako sta, na kratko povedano, minili druga svetovna vojna in ljudska revolucija na ozemlju Jugoslavije. Veliko je podrobnosti, primerov junaštva, patriotizma in vsega tistega, kar prinaša resnični boj za svobodo. O veličini tega boja jugoslovanskih narodov in narodnosti bi lahko govorili s številnih stališč, toda zelo zgovorne so lahko tudi številke.

Skupne vojaške in civilne izgube Jugoslavije v drugi svetovni vojni znašajo 1.706.000 mrtvih, kar je 10,8 odstotka vsega njenega prebivalstva (med zavezniki sta imeli večje žrtve samo ZSSR in Poljska, izgube drugih so bile mnogo manjše). Ranjenih je bilo 425.000 ljudi. Iz gospodarstva je bilo izločenih 170.000 vojnih ujetnikov, ki so morali preživeti strahovit okupatorjev teror; internirancev je bilo 320.000, prisilno razseljenih ljudi 530.000; 270.000 jih je bilo na prisilnem delu, 320.000 pa prisilno mobiliziranih – skupno torej 1.610.000 ljudi ali 10,2 odstotka vsega prebivalstva.

Ob tem človeškem trpljenju je odveč govoriti o gmotni škodi. Štiri leta je bilo vse izpostavljeno zgolj rušenju, gradili niso ničesar.

O gospodarstvu v kakršnikoli obliki ne moremo govoriti. Okupator je samo ropal.

Taka je bila cena boja jugoslovanskih narodov in narodnosti za svobodo, za socializem. Visoka, plačana s človeškimi življenji.

Jajce: spominski muzej II. zasedanja AVNOJ.

Od ustanovitve nove socialistične Jugoslavije, zasnovane na načelih enakopravnih odnosov vseh ljudi, ki žive v njej, so minila več kot tri desetletja.

V tem času je Jugoslavija hodila po poti samostojnega razvoja, neodvisnosti – po lastni poti. Doživela je ogromno družbeno, gospodarsko in kulturno preobrazbo. To novo je

očitno na vsakem koraku – od magistralnih cest do mest, zraslih na nekdanjih ledinah, v tovarnah, šolah, univerzah, pa tudi v turizmu...

Trenutek sodobne, današnje Jugoslavije je moč najbolj živo doživeti na kraju samem. Spremembe socialistične družbe, ki jo gradimo na samoupravnih

temeljih, na združenem delu, so v resnici globoke...

Jugoslavije uživa danes v mednarodnih razmerah velik ugled kot dežela, ki se vztrajno bori in prizadeva za svet miru, svobode, varnosti, enakopravnosti in napredka; ta ugled uživa tudi zaradi svojega opredeljevanja za politiko neuvrčenosti.

Izvršni odbor AVNOJ: Nurija Pozderac, dr. Ivan Ribar in Pavle Savić (sedijo); Mladen Iveković, Veselin Masleša, Vlado Zečević, Ivan Milutinović, dr. Samo Milošević in Mile Peruničić (stojijo) – Gračanica na Rami 5. marca 1943.

omogočilo, da smo v precejšnji meri zmanjšali plačilni deficit.

Prpriave za 12. kongres ZKJ in kongres ter konference ZK v republikah in avtonomnih pokrajinah, ki so pravkar v teku so priložnost, da tudi ZK, katere vrste so občutno okrepljene in je število članstva letos prekoračilo dva milijona in šest tisoč, nadaljuje proces svoje idejnopolitične in akcijske krepitve in nadaljnega usposabljanja komunistov. Z delom med množicami in skupno z njimi naj ZK še močnejše prispeva k razvoju samoupravljanja in izvrševanja drugih pomembnih nalog.

Jubilarna proslava 40-letnice vstaje jugoslovanskih narodov bo letos oživila v naših spominih vse tiste najdragocenejše človeške vrednote, ki so bile temelj naše revolucije. Spominjali se bomo pomembnih zgodovinskih dogodkov, dragih likov revolucionarjev in spominskih dnevo. Hkrati pa bomo tudi ob tej priložnosti vsi znova sklenili, da bomo z največjo ljubeznijo negovali in vedno znova bogatili največje poslanstvo naše vstaje: delo tovariša Tita.

S Titom v srcu

Pred dobrim mesecem smo se poslavljali od starega in vstopali v novo, 1981. leto z najlepšimi pričakovanji in razmišljanji o vsem, kar bo trajno zapisano o letu, ki smo ga preživeli. Naše misli pa so se hkrati vračale v čas, poln bolečin, v predvečer 4. maja, ko je umrl tovariš Tito.

Poet bi to z nal lepše povedati: odšel je, da bi večno živel. Tovariš Tito je tudi osmega maja, ko je vsa domovina v nemi žalosti stala v povorki žalosti, ob njej pa ves svet v ganljivem spoštovanju, z močjo svojega gigantskega dela tkal nove, neuničljive niti čvrste tkanine naše neomajne enotnosti za nadaljevanje poti, ki nam jo je pokazal in po kateri bomo hodili. Vsa naša bolečina in vse solze milijonov Jugoslovancev so se zlele v naših srcih v nemo prisego: „Druže Tito, mi ti se kunemo ...“

Pred licem vsega sveta, zbrana okoli mrtvaškega odra največjega med velikani tega stoletja, je bila ta pesem veren izraz granitne odločnosti, da gremo naprej po Titovi poti in da nadaljujemo njegovo veliko delo. To delo je vtakano v naš sleherni dan, v vse kar delamo

in kar nas kot velik dolg zavezuje: v kolektivno delo in odgovornost. K nenehnemu napredku nas spodbuja Titov zgodovinski zgled, ki se znova in znova spet potrjuje prav v tem času. Ne gre le za nadaljnji razvoj političnega sistema socialistične samoupravne demokracije in osvajanje širšega prostora človekove svobode in sreče, temveč tudi za oporo in jamstvo stabilnosti in življenjske moči naših narodov in narodnosti.

Mar ni bil prav v času, ko so bili nekateri, nam nenaklonjeni krogi v svetu „zaskrbljeni“, kaj se bo zgodilo po Titovem odhodu, dostojanstveno in po že vnaprej pripravljenem vrstnem redu izbran najprej novi predsednik predstva SFRJ, takoj nato pa tudi predsedništva centralnega komiteja ZKJ z enoletnim mandatom? Mar ni dosledno uresničevano načelo kolektivnega dela in odgovornosti tudi enoletna mandatna doba v vseh najodgovornejših društvenih funkcijah nova potrditev naše obljube iz dni splošne ljudske žalosti, da bo po Titu — Tito? Najširša razprava o ustavnih spremembah je samo logično nadaljevanje, korak naprej v smeri, ki nam jo je Tito nakazal.

Tretji kongres samoupravljalcev, katerega sklic je tovariš Tito najavil v svoji zadnji novoletni poslanici, je priložnost in obveznost za odprte razgovore o dosežanih izkustvih v izpolnjevanju z ustavo opredeljenega položaja delovnega človeka v naši družbi, za kritična srečanja z vsem, kar se temu zoperstavlja in za najširšo mobilizacijo samoupravljalcev v izvajanju najpomembnejših družbenih nalog danes pa tudi nalog v izvrševanju novih srednjeročnih načrtov razvoja.

Politika ekonomske stabilizacije, kateri je tovariš Tito posvetil velik del svoje novoletne poslanice in v kateri je posebno poudaril, „da nam leto, v katero vstopamo ne bo lahko“ in da bo „zahtevalo resna odrekovanja“ — je bila lani začeta s povečanimi napori in odgovornostjo. Upoštevajoč težave, s katerimi smo se lani srečevali, lahko trdimo, da so v letu 1980 bili doseženi rezultati, ki nas spodbujajo: upočasnjenja je rast vseh oblik potrošnje, v zahtevnih pogojih dela je industrijska proizvodnja povečana za približno 4 odstotke, izvoz je povečan za 31, uvoz pa samo za 8 odstotkov. To je, ob bogatem deviznem prilivu od turizma,

„Ponosen sem, da sem na čelu armade, v kateri je tako veliko žensk. Ženske Jugoslavije, ki so v tem boju s tolišnim samozatajevanjem dale tolikšne žrtve in ki tako stoje v prvih vrstah narodnoosvobodilnega boja, imajo pravico, da danes tu, enkrat in za vselej, ugotove, da mora ta boj roditi sadove tudi za ženske narode Jugoslavije, da nihče ne more nikoli več iztrgati iz njihovih rok teh drago plačanih sadov. Za to stvar naših žensk se bodo zavzele naša narodnoosvobodilna vojska in vse ženske, ki so v prvih vrstah velikega boja.“

Morda kdo zunaj sanja, da se bo v Jugoslaviji po vojni začelo spet vse po starem, da bodo ženske spet šle v kuhinje in ne bodo o ničemer odločale. Toda ženske so opravile zrelostni izpit; pokazale so, da niso sposobne delati samo v gospodinjstvu, ampak da so se sposobne borovati tudi s puško v roki, da lahko tudi vladajo in imajo oblast v rokah ...“

JOSIP BROZ TITO
(decembra 1942 v Bosenskem Petrovcu, na prvi državni konferenci AFŽ).

3. kongres samoupravljalcev Jugoslavije

Po vsej Jugoslaviji tečejo te dni intenzivne priprave na tretji kongres samoupravljalcev Jugoslavije, ki bo v Beogradu od 16. — 18. junija letos. Pobudo za sklic kongresa je dal pred dobrim letom tovariš Tito. V ta namen so bili na vseh ravneh ustanovljeni pripravljalni koordinacijski odbori. Priprave na zveznem odboru sindikata vodi tov. Mika Špiljak.

V preteklih letih je naša družbena skupnost dosegla zgodovinske spremembe v družbenih odnosih in družbenoekonomskem razvoju. Več kot 35 let uresničuje geslo tov. Tita: „Tovarne delavcem!“ Ustvarjali smo temelje samoupravljanja in socialistične demokracije in na teh temeljih krepili tudi socialno in materialno varnost delovnih ljudi, hkrati pa krepili enotnost delavskega razreda. V vsem razvojnem obdobju je bil delavski razred samoupravno in politično organiziran na čelu z zvezno komunistov.

Kljub velikemu razvoju družbenih in družbenoekonomskih odnosov za uvedbo delegatskega sistema pa ima delavec še vedno premajhen vpliv v celovitem odločanju o pogojih gospodarjenja in pridobivanja ter o razporejanju dohodka in čistega dohodka za posamezne namene. Prepočasi in včasih neučinkovito poteka samoupravno sporazumevanje, združevanje dela in sredstev. Trošimo še naprej nad doseženim dohodkom. Investiramo brez kritja. Neugodna je menjava s tujino. Prevelika je rast cen, kajti cene naraščajo zaradi želje po neupravičenem večjem dohodku. Premajhna je produktivnost dela. Prenizko je vrednoteno proizvodno in ustvarjalno delo. Prevelika in razbohotena je administracija, ki nam dela že družbeno škodo. In še več je takih pojavov.

Vsa ta stanja moramo preiti in prenehati s prakso, da bi nekateri sprejemali sklepe, drugi pa prevzemali posledice. Zato ni naključje, da ima letošnji kongres samoupravljalcev Jugoslavije poglobljeno temo: **ZDRUŽENO DELO V BOJU ZA SOCIALISTIČNO SAMOUPRAVLJANJE IN DRUŽBENO EKONOMSKI RAZVOJ.**

V okviru postavljene teme je izšlo gradivo, ki je razdeljeno na naslednja področja:

I. pridobivanje in razporejanje dohodka,

II. samoupravno povezovanje in združevanje na podlagi dohodka,

III. združeni delavci v delegatskem sistemu.

ODLOČANJE DELAVCEV V ZDRUŽENEM DELU O PRIDOBIVANJU IN DELITVI DOHODKA

Pri pripravi na kongres mora biti poudarek na teh področjih:

- na družbeno lastninskih odnosih in njihovem razvoju,

- na uresničevanju pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev pri pridobivanju in delitvi dohodka,

- na hitrejšem uvajanju dohodkovnih odnosov med organizacijami združenega dela, katerih delo se izraža v skupnem proizvodu,

- na hitrejšem uveljavljanju svobodne menjave dela,

- na pogojih gospodarjenja in pridobivanja dohodka (koliko so enaki in koliko delavci odločajo o njih),

- na premajhnem vplivu odločanja delavcev o razporejanju dohodka in čistega dohodka za posamezne namene,

- na vzrokih, ki zavirajo nagajevanje po delu,

- na razlogih nizkega vrednotenja proizvodnega in ustvarjalnega dela, zlasti za težja dela in opravila oz. dela ob težavnejših pogojih dela,

- na spodbujanju inventivnega dela,

- na socialni in materialni varnosti delavcev.

SAMOUPRAVNO POVEZOVANJE IN ZDRUŽEVANJE

V predkongresnih aktivnostih, ki bodo potekale oziroma že potekajo od organizacij združenega dela navzgor, so pomembna naslednja vprašanja:

- pomen samoupravnega povezovanja in združevanja socialističnih samoupravnih odnosov za to obdobje razvoja,

- združevanje in povezovanje kot osnova razredne krepitve enotnosti delovnih ljudi v boju za samoupravljanje,

- stanje oz. sedanja družbena praksa povezovanja in združevanja,

- današnji ekonomski problemi,

- problemi pri sistemu samoupravnega planiranja,

- vpliv kreditno-monetarne in bančne sistema na procese združevanja na dohodkovnih osnovah in premagovanje strukturnega neskladja,

- problem pomanjkanja delavcev v proizvodnih poklicih,

- združevanje in povezovanje v svobodno menjavo dela — znanost, izobraževanje, kultura itd.

ZDRUŽENI DELAVCI V DELEGATSKEM SISTEMU

Na področju prepočasnega razvoja našega delegatskega sistema moramo poudariti v predkongresnih razpravah v DO naslednje:

- uresničevanje ustavne vloge delavskega razreda v procesu odločanja,

- dosežen razvoj samoupravljanja v TOZD in skupnostih,

- organizirano izražanje

Mika Špiljak, eden izmed organizatorjev letošnjega kongresa. Na sliki: obisk v jedrski elektrarni v Krškem

množice samoupravnih interesov (pluralizmu interesov),

- uresničevanje ustavne pozicije delegatskih skupščin,

- uresničevanje pobude tovariša Tita o kolektivnem vodenju in odgovornosti,

- obveščanje samoupravljalcev,

- proučitev učinkovitosti delegatskega sistema s stališča hitrega usklajevanja stališč in sprejemanja odločitev,

- uresničevanje razredne vsebine kadrovske politike in vloge družbenopolitičnih organizacij.

Če bomo v predkongresnih in kongresnih aktivnostih mobilizirali v delavski razred vse odgovorne subjekte naše skupnosti in temeljito spregovorili tudi o teh vprašanjih in prispevali k poenotenju stališč in odnosov do še vedno nerazčiščenih vprašanj, bomo lahko rekli, da je tretji kongres samoupravljalcev Jugoslavije prelomnica. Tako kot prva dva, ki ju uvrščamo med zelo pomembne mejnike razvoja socialistične samoupravne družbe.

JOŽE MIKLIČ

Obisk pri predsedniku naših sindikatov

Kot dolgoletni sindikalni aktivist sem v minulem sedemletnem aktivnem obdobju žrtvoval veliko časa, ne tako malo doživel, pa tudi kakšno grenko jabolko pojel. Pa vendar, človek vse to za dobro vzame, dela naprej z dodatno vneto, saj so pri političnem delu tudi lepi, nepozabni trenutki, ki ostanejo še dolgo v spominu, še posebno, če opravljaš naloge, ki so ti zaupane, z veseljem.

Danes mi je še v živem spominu letošnji 14. januar, ko smo bili v Beogradu sprejeti pri predsedniku zveze sindikatov Jugoslavije tov. Potrču, ki opravlja to zahtevno funkcijo v sedanjem enoletnem mandatu.

Po seji zveznega odbora sindikata delavcev tekstilne in usnjarske industrije Jugoslavije, je šti-

Miran Potrč, predsednik jugoslovanskih sindikatov

ričlansko slovensko delegacijo sprejel tovariš Potrč. Kljub veliki zasedenosti predsednika sveta ZSJ smo se skoraj uro pogovarjali o problemih današnjega aktualnega družbenopolitičnega trenutka, še posebno pa o pro-

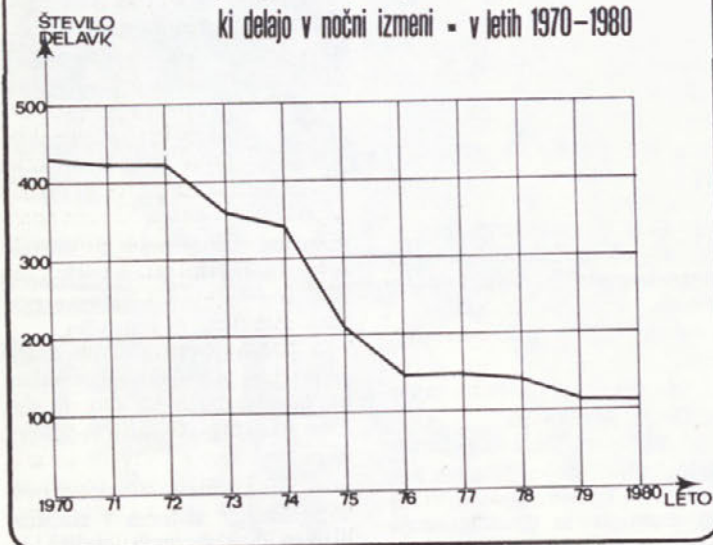
blemih, ki tarejo nas tekstilce. Največ pozornosti smo posvetili rezultatom gospodarjenja v tekstilni industriji Slovenije in Jugoslavije, problemom pri izvozu in uvozu surovin, neenakim obremenitvam tekstilne industrije trije v naši skupnosti v primerjavi z ostalimi republikami, neenakim pogojem gospodarjenja naše panoge v primerjavi z ostalimi panogami v naši republiki, benificirani delovni dobi in pogojem dela, načinu formiranja novih cen, razprodajah v naši panogi ter o samem delu v zveznem odboru in vključevanju naše delegacije v delo zveznega odbora.

Na koncu obiska pri tovarišu Potrču smo mu zaželeli še veliko uspeha pri vodenju ZS Jugoslavije.

JOŽE MIKLIČ

Nočno delo naših žena

postopno zmanjševanje števila zaposlenih žena
ki delajo v nočni izmeni - v letih 1970-1980

Največ nočnega dela žena je v tekstilni industriji. Popolna odprava nočnega dela žena v tekstilni industriji je zelo težko uresničljiva, ker je le ta delovno intenzivna in zaposluje največ

delovne sile, vendar pa kljub temu vsi strmimo za postopnim zmanjšanjem nočnega dela žena.

Če bi ga hoteli v naši DO ukiniti, bi bile potrebne velike

investicije, katerim pa trenutno nismo kos.

Iz analiz je razvidno, da smo v letih 1971 - 1980 zmanjšali nočno delo od 423 na 114 delavk, torej kar za 309.

Največji padec nočnega dela žena je bil leta 1975, ko se je z ozirom na leto 1974 število delavk zmanjšalo za 129. V naslednjih letih je bil padec nočnega dela žena zopet počasnejši.

V preteklem letu je delalo v nočni izmeni 114 delavk, v letošnjem letu pa dela ponoči 117 delavk. Ta porast nočnega dela gre na račun TO Predilnica Metlika, ki je povečala proizvodno.

Vendar pa imajo v TO Predilnica Metlika v srednjeročnem planu predvidene večje investicije, ki bodo prinesle 1982 delno ukinitve nočnega dela in v na daljnem srednjeročnem planu popolno ukinitve.

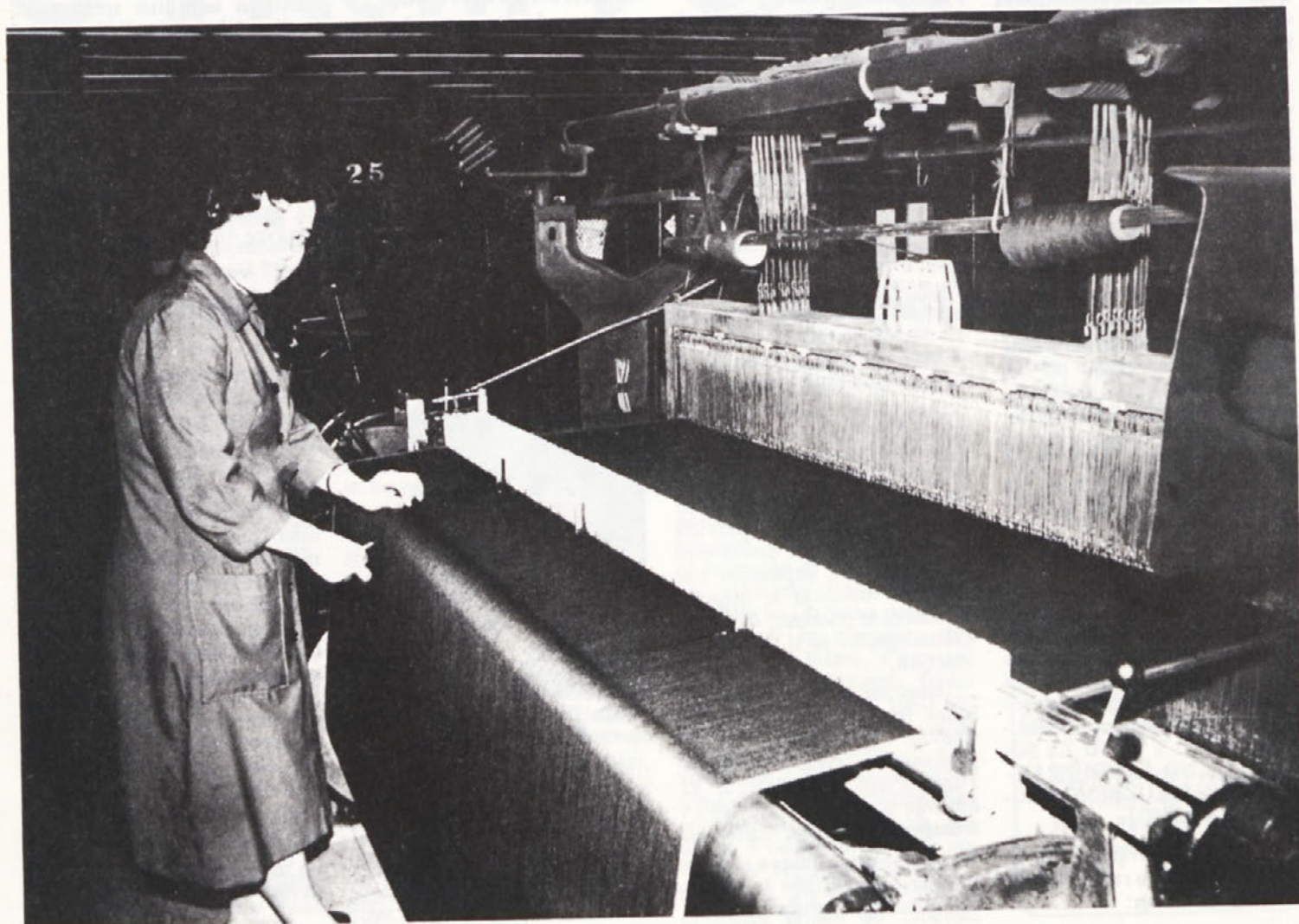
V TOZD tkanina imamo v srednjeročnem načrtu predvideno ukinitve nočnega dela žena v DE Priprava in oplemenitilnica. V DE Tkalnica pa ne bo mogoče, ker bi bile potrebne prevelike investicije (70 milijonov deviznih dinarjev), s katerimi pa v tem obdobju ne razpolagamo.

V DO Novoteks izpolnjujemo pogoje, ki jih postavlja RO ZS Slovenije:

- ustrezno ovrednotenje nočnega dela,
- topli obrok v nočni izmeni,
- redni preventivni zdravstveni pregledi,
- dodatni letni dopust.

Vsi skupaj se moramo truditi, da bomo ukinili nočno delo žena. To ostaja trajna naloga. Vse investicije, ki se jih bomo lotevali, bodo morale vsebovati tudi predloge za zmanjšanje nočnega dela žena.

V ANDA KASTELIC

Izvoz - trajna opredelitev

Obnašati se gospodarno in prizadevno, izpolnjevati stabilizacijske ukrepe, ki smo si jih sami sestavili, ne pomeni samo varčevanje in znižanje stroškov proizvodnje. Res je, da so stroški proizvodnje precej visoki in da jim moramo posvetiti več pozornosti, pri ostalem varčevanju pa skorajda ne moremo veliko več privarčevati kot privarčujemo. Zato menim, da sta dvig produktivnosti dela in trajnejša izvozna opredelitev temeljna stabilizacijska ukrepa za naše razmere. V situaciji takimenoimenovanega negativnega ekonomskega odnosa s tujino, ko več dobrin uvažamo kot izvažamo, ali kadar z izvozom ne pokrivamo uvoznih potreb, je prav gotovo najbolj učinkovit stabilizacijski ukrep plasirati čimveč izdelkov na zunanji trg.

Pri proizvodnji tekstilne konfekcije razlikujemo dva načina, ali dve vrsti izvoza:

izvoz, ki je ekonomsko ugodnejši za izvoznika. Imenujemo ga klasični izvoz. Pri tem izvozu zraven našega dela, vloženega v izdelek, izvažamo tkanino oziroma osnovno in pomožno blago, ki je pri nas izdelano in s konfencioniranjem vgrajeno v končni izdelek.

Druga vrsta izvoza, ki je za nas kot izvoznike ekonomsko manj ugodna, je tako imenovani lohn izvoz, kjer izvažamo samo naše delo, ki je vloženo pri konfencioniranju. Ves osnovni material in pribor pri lohn izvozu dobimo od inozemskega kupca tako, da je pri gotovem izdelku plačano samo naše delo. Žal moramo ugotoviti, da je tega drugega izvoza, ki je za nas manj ugoden, veliko več ali skoraj sto odstotkov. Ta podatek nam kaže na potrebno delavno preusmeritev pri izvozu. Naša naloga je izogibati se takega, manj ugodnega in manj donosnega dela, če so le kakršnekoli možnosti.

Seveda se moramo zavedati, da izvoz, bodisi klasični ali lohn, prinaša nekoliko manjši dohodek kot delo za domače tržišče in v tem primeru je opredelitev za čimvečji izvoz upravičena takrat, če vemo, da takšna poslovna politika prinaša veliko k stabilizaciji našega gospodarstva in zagotavlja nujno potrebna devizna sredstva, ki jih za nemoten delovni proces potrebujejo posamezne temeljne organizacije naše DO in posredno tudi mi sami.

V prejšnjem, za temeljno organizacijo Konfekcija II. Vinica, zelo uspešnem poslovnem letu, smo izdelali 60.880 mo-

ških hlač za izvoz. Vse hlače, ki smo jih izdelali, so bile iz lohn programa, udeležba teh izvoženih izdelkov v primerjavi s celotno proizvodnjo na Vinici pa je nekaj nad 18 %.

Zaradi prej navedenih razlogov za še večji izvoz, smo sestavili plan izvoza za leto 1981 in ostala leta v prihodnjem petletnem srednjeročnem obdobju. Trenutne potrebe po deviznih sredstvih nam narekujejo, da bodo sestavljeni plani morali biti ne samo doseženi, ampak tudi močno preseženi. Za tekoče leto smo sicer planirali izvoz 82.000 konfekcijskih izdelkov, kar je približno 25 % celotne proizvodnje. Po končanem delu v januarju letošnjega leta in po zagotovljenih količinah dela oz. že terminiranih količinami za prvo polletje lahko povem, da so vse možnosti, da bo celoletni plan izvoza dosežen že v tem polletju.

Ob planirani razširitvi v letošnjem letu in s tem tudi zvišani

proizvodnji za prihodnja leta srednjeročnega obdobja planiramo, da bomo leta 1985 na Vinici izdelovali skupaj kar 510.000 konfekcijskih izdelkov. Od tega naj bi bilo 290.000 ali 56 % izdelkov namenjenih za izvoz. Od planiranih 20.000 izdelkov klasičnega izvoza v letu 1981 naj bi let 1985 prišli na 60.000 izdelkov klasičnega izvoza, kar pomeni bistven premik k izboljšani strukturi izvoza.

Upamo, da bomo začrtane plane ne samo dosegli, temveč tudi presegli in s tem naredili bistven korak naprej k stabilizacijski politiki in tudi reševanju problemov primanjkljaja deviznih sredstev, ki jih naša DO v svojem poslovanju potrebuje.

Vemo in zavedamo se, da je vsak izvoz, tako klasičen kot tudi lohn, zelo zahteven. Pri tej zahtevnosti ne mislim samo na kvaliteto izdelave, saj moramo danes tudi za domači trg izdelovati zelo kvalitetno, če želimo

izdelke brez težav prodati, ampak na zahtevnosti pri bolj pogosti menjavi modelov, tehnologije proizvodnje in materialov. Vemo, da je pri izvozu zelo pestra paleta kupcev, modelov in najbolj različnih zahtev, kar pa v proizvodnji, kljub dobri organizaciji dela, povzroča zelo velike padce pri produktivnosti. Kot nobena druga proizvodnja, tako tudi konfekcijska ni imuna na padce in različne oscilacije pri produktivnosti v omenjenih pogojih proizvodnje. Taki primeri, ki smo jim tudi že bili priča, nam ne smejo vzeti poguma.

S pomočjo strokovnih služb in skrajno prizadevnostjo vsakega posameznika na svojem delovnem mestu, bomo vse sprejete plane lahko kvalitetno dosegli, s tem pa zagotovili potrebna devizna sredstva za nemoteno prihodnje delo in pripomogli k reševanju neravnotežja v odnosih s tujino.

MARIJA ŽALAC

Le z lastnim znanjem iz gospodarske krize

Zakaj ni več domačih inovacij, izboljšav dela in raziskovalne dejavnosti? Bo Dolenjska tu še zaostajala?

Že dolgo je znano, da je pogoj dobrega gospodarjenja tudi dobra glava, ne samo pridne roke.

No, znano morda drugod po svetu, saj smo pri nas preradi delali predvsem z rokami, tisto z glavo pa prevečkrat prepuščali drugim in jim za to odštevali drage denarje — devizne denarje. Stabilizacija našega gospodarstva pa je, kot mnogo drugih, postavila v ospredje tudi to vprašanje, ki ga moramo, če hočemo, da bomo enakovredno prodajali delo naših rok in našega uma, zadovoljivo rešiti.

Domače inovacije ali izumi, po domače tudi pogruntavščine, so pri nas sila redke. Veliko pa jih uvažamo. Redki so tudi predlogi za izboljšave pri že nabavljenih strojih, za njihovo uporabo v druge namene ali za izboljšavo načina dela, pri katerem bi prihranili čas in surovine in s tem seveda tudi denar. O tem razmišlja vsak dober gospodar in ker smo gospodarji v naših delovnih organizacijah vsi,

se moramo tudi vsi za to prizadevati.

Zakaj smo na področju inovacij toliko zaostajali? Dr. Miha Japelj, ki je predsednik občinske raziskovalne skupnosti v Novem mestu, je v nedavnem pogovoru za NAŠE RAZGLEDE na to vprašanje takole odgovoril:

„V povojnem obdobju se je začela nagla industrializacija (ki je normalno rast kmetijstva zelo zapostavljala) povsod na Dolenjskem, zlasti pa v novomeški občini. Takšna rast gospodarstva je gotovo vse preveč favorizirala intenzivno investicijsko dejavnost; pomembne poslovne odločitve smo sprejemali le s krajšimi rezmišljanji in le včasih z ustreznimi ekonomskimi in tehnično-tehnološkimi analizami. Pri takšni poslovni in gospodarski politiki, ki je bila očitna pri skoraj vseh delovnih organizacijah, pa je bilo lastno razvojno-raziskovalno delo v prvi fazi zelo zapostavljeno. Velike investicijske naložbe smo takrat izvedli prednostno le z neposredno uporabo tujega znanja, tuje (uvožene) opreme in tehnologije.“

Vsaki vrsti razsipništva je treba enkrat narediti konec. V našem primeru je razsipništvo omejevanje lastnih raziskovalnih možnosti in kupovanje

tujega znanja. V tujini je ustaljena praksa, da podjetja, ki jim je kaj do svoje bodočnosti, vlagajo v raziskovalno delo od dveh do deset odstotkov svojega bruto dohodka. Pri nas so take delovne organizacije bele vrane. V teh mejah se giblje le tovarna zdravil KRKA, ki v raziskovalno dejavnost vlaga približno pet odstotkov bruto dohodka. Številne delovne organizacije v naši pokrajini se vedejo, kot da te dejavnosti ni. Je to morda znak nezaupanje v lastne sposobnosti in v lastne kadre?

Razveseljiva je vest, da bo občinska raziskovalna skupnost letos razpolagala z mnogo večjimi sredstvi za spodbujanje inovacijske in raziskovalne dejavnosti kot doslej. Ta sredstva so v prvi vrsti namenjena za raziskave na področju energetike, odpadnih voda, varstva reke Krke in prometnih zvez. Seveda je 500 milijonov, kolikor bo na razpolago, po predvidevanjih šele polovica potrebnih sredstev za vse planirane dejavnosti. Drugo polovico bodo morali združiti neposredni interesi in porabniki. Več sredstev kot doslej bo občinska raziskovalna skupnost lahko namenila tudi propagiranju in nagrajevanju inovacij ter pomagala delovnim

(Nadaljevanje na 8. str.)

Spremljanje proizvodnje tkanin s pomočjo računalnika

Nekoliko pred novim letom smo pričeli spremljati proizvodnjo tkanin s pomočjo računalnika pri SGP Pionir. V to smo se usmerili z enim samim osnovnim namenom: oskrbeti se s takimi podatki, ki bodo prikazovali dejanski pretok tkanin po delovnih fazah proizvodnje. Takrat smo se omejili na proizvodni cikel od snovanja do gotovega pregleda tkanin v oplemenitilnici. Izbrali smo nekaj delovnih mest, na katerih registriramo pretok proizvodnje tkanin. Ta izbrana delovna mesta imenujemo kontrolne faze.

Kontrolne faze so:

oznaka kontrolne faze	naziv kontrolne faze
A	snovanje
B	pregled surovih tkanin
C	prvo šivanje
D	pregled po šivanju
E	drugo šivanje
F	pregled gotovih tkanin

Temu primerna je postala tudi nova oblika obesnega listka. Obesni listek je razdeljen na posamezne dele – tabele, označene z B, C, D, E, in F. Dela, ki bi bil označen z A ne vidimo, predstavlja pa snovanje. Podatke iz snovanja zajemamo na poseben formular.

In kaj je naloga delavcev, ki delajo na „Kontrolnih fazah B, C, D, E, F“?

Naloga je zelo enostavna: talon izpolniti, odtrgati in dati v pripravljen zabojček.

Vsak dan pobere talone, ki so se nabrali na posameznih kontrolnih fazah. Številke izdelkov prenesemo na luknjane kartice v mehanografskem oddelku, obdelavo podatkov pa izvedemo na računalniku pri SGP Pionir.

Rezultat obdelave sta dva pregleda. Oba podajata pregled prehoda tkanin po kontrolnih fazah proizvodnje, vendar ima

vsak svojo bistveno značilnost, drugi ključni pojem.

Prvi pregled kaže prehod izdelkov za vsako osnovo posebej.

Drugi pregled kaže prehod izdelkov za vsak desen posebej. Ostaja še neizkoriščena možnost, da dobimo izpis vseh izdelkov (število), ki do določenega roka niso izšli iz proizvodnje.

In kako točni bodo podatki?

Samo natančnost in doslednost vseh delavcev, ki delajo na kontrolnih fazah A, B, C, D, E, F, lahko zagotovi natančne podatke. Stvarno sliko proizvodnje lahko dobimo samo na osnovi natančnih podatkov. V primerih, ko se opremijo komadi tkanin z nepravimi listki, ali ko se komadni listki zgu bljajo, ali kaj podobnega, ne moremo trditi, da so informacije o proizvodnji stvarna slika proizvodnje.

HINKO ŠINTLER

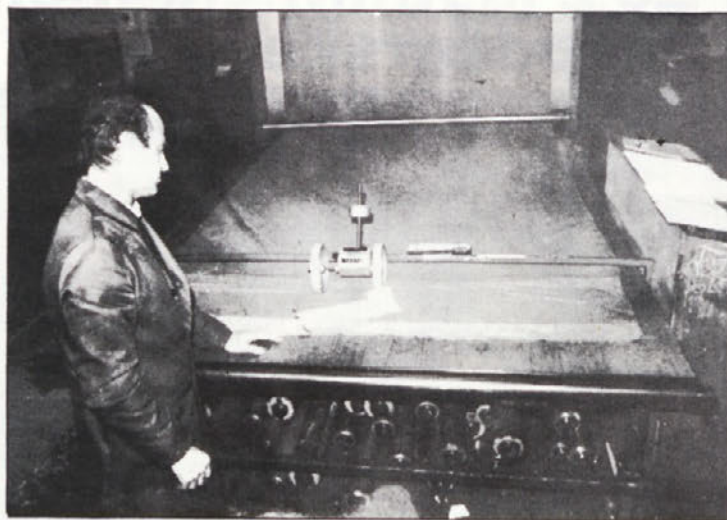
(Nadaljevanje s 7. str.)

organizacijam, da same organizirajo to dejavnost, saj je v pogovoru z NAŠIMI RAZGLEDI predsednik dr. Miha Japelj med drugim tudi dejal:

„Pri inovacijah ni ustvarjalec le avtor, marveč vsa organizacija, ki ustvarjalcu patenta ali inovacije vsestransko omogoči tisto resnično in tudi dokončno industrijsko realizacijo njegove ideje. Tak način pojmovanja inovacij, ki je širok, raznovrsten in globok, pa je prav gotovo za našo socialistično in samoupravno družbo najbolj primeren.“

N. S.

Na pregledu surovih tkanin odtrgamo prvi talon s komandnega lista.

Delavci v oplemenitilnici bi morali posvečati posebno pozornost komadnim listkom. Vse predhodne faze v pripravi, v tkalnici in šivalnici niso tako nevarne za izgubljanje komadnih listkov kot prav v apreturi.

V apreturi se komadni listki od komadov ločijo.

Vse je odvisno od naše natančnosti

Zato je od tod dalje njihova pot odvisna samo od natančnosti delavca na vsaki fazi. Razen tega se dogaja tudi, da se listki od celih partij zapenjajo (dajo se na nepravilen voziček). Tako je naloga kontrolnih faz v apreturi zelo otežkočena, podatki za računalnik pa netočni oziroma nepopolni.

Če bo delo z listki potekalo normalno z majhnim izgubljanjem, bo odpadlo tudi nepotrebno iskanje posameznih izdelkov in bolje bomo izpolnjevali zahteve dobavnih rokov.

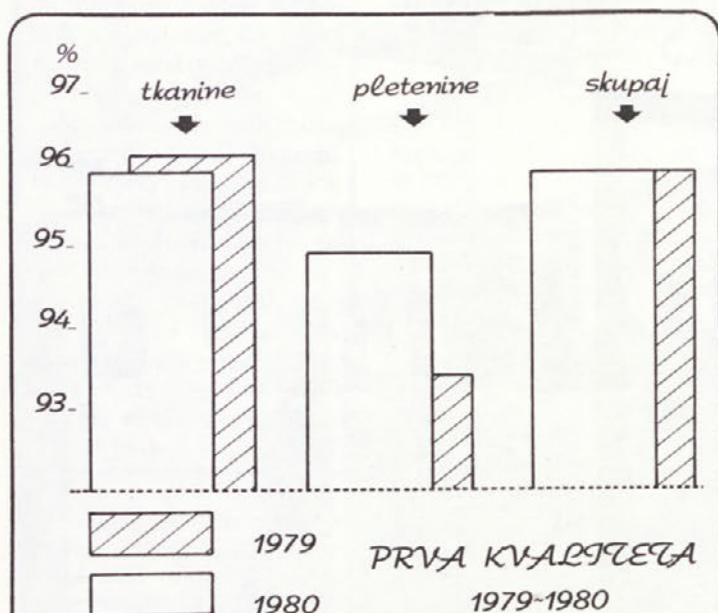
Komadni listek je nosilec podatkov o izdelku. Na njem so zabeležene tudi napake, ki jih ima ta izdelek, zato še posebej pozivam delavce v apreturi, da vzamejo ta problem zelo resno, saj je pomemben za normalen potek proizvodnje.

MARKO ZUPANČIČ

Iz vaše TOZD že dolgo nismo ničesar brali, zato se ne jezite na uredniški odbor, če z vsebino domačega časopisa morda niste v celoti zadovoljni. Veseli bomo tudi vašega sodelovanja, zato se kmalu spet oglasite!

NOVOTEKS														PREGLAD PREHODA TKANIN PO KONTROLNIM FAZAH										09.02.81	
NOVO MESTO														ZA DAN: 2.02.81										LIST: 5	
ARTIKEL--DESEN		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	SNOVANJE	SUROVI PREGLED	PRVO ŠIVANJE	PO SUŠENJU	DRUGO ŠIVANJE	ADJUST.						
SANCI C14955		19	72	14	14									46	11	40	8	35	5	27	4	19			
SANCI C14960			71	12										28											
NOVOTEKS														PREGLAD PREHODA TKANIN PO KONTROLNIM FAZAH										05.01.81	
NOVO MESTO														ZA DAN: 26.01.81										LIST: 1	
STEVILKA CSACVE	ZAC. ST. KCMACF	KCNENA KOMADA	ST. ARTIKEL	DESEN		SNOVANJE		SUROVI PREGLED		ŠIVANJE		PO SUŠENJU		DRUGO ŠIVANJE		ADJUSTIR.		PRVI ROK IZD.							
CC43C2	CC0304	000313	DEJAN	014488		10		10 10		7 7		9 9				4 4		30.01.81							
CC43C5	CC0340	000350	DIVO	022125		11		4 4										30.01.81							

Kvaliteta in njena problematika v 1981

SLABA KVALITETA	1979		1980		RAZLI KAV-% 80/79
	METRI	%	METRI	%	
PRED. METLIKA	7730	0,26	10 480	0,36	-0,10
PRED. NOVO MESTO	3470	0,11	2660	0,10	+0,01
PRIPIRAVA	4120	0,14	4290	0,15	-0,01
TKALNICA	59 090	1,90	59 850	1,97	-0,07
PLETILNICA	7 290	3,00	12 960	4,59	-1,59
APRETURA	48 790	1,46	37 320	1,14	+0,32
TUJA VLAKNA	4 750	0,13	2 810	0,08	+0,05
NEREGULARNA METR	8 600	0,24	6 910	0,20	+0,04
SKUPAJ	143 840	4,20	137 280	4,20	± 0

Skupna planirana kvaliteta za tkanine in pletenine je bila 95 % prve kvalitete. S stabilizacijskim programom pa smo se zavezali, da se bo kvaliteta izboljšala še za nadaljnjih 0,5 % t. j. skupaj 95,5 % prve kvalitete. Iz tabele je razvidno, da smo ta plan presegli za 0,3 %. Pri primerjavi let 1979 in 1980 ugotovimo, da je nivo I. kvalitete na isti višini. Pri analizi kvalitete posameznih delovnih enot pa ugotovimo, da se je izboljšala kvaliteta samo v oplemenitilnici za 0,32 % in zelo poslabšala v pletilnici za 1,59 %, vse ostale enote pa so približno na isti ravni kot leta 1979.

Iz tabele je tudi razvidno s kolikšnim odstotkom slabe kvalitete je posamezna delovna enota vplivala na končno kvaliteto gotovih tkanin in pletenin. Vendar pa moram dodati, da napake posameznih delovnih enot zelo različno vplivajo na kvaliteto gotovih tkanin, kar

posebno velja za obe predilnici in deloma tudi pripravo tkalnice. Napake teh delovnih enot je namreč možno skoraj v celoti odstraniti na ostalih fazah predelave (čiščenje, šivalnica), seveda z večjimi ali manjšimi stroški oz. zamudami časa.

Ker odstotki slabe kvalitete neposredno vplivajo na vrednost točke, je večkrat prihajalo do nasprotja, da so bile predilnice za relativno slabo kvaliteto preje dobro nagrajene, ker so se nekatere napake popravile na nadaljnjih fazah predelave. To pa je povzročilo velike zastoje na nadaljnjih fazah (čiščenje, šivalnica), kar je imelo za posledico velike zaloge surovih tkanin in neočiščene preje. Zato so morali biti sprejeti tudi nekateri izredni ukrepi za razrešitev te problematike. Na osnovi vse te problematike so bila v septembru sprejeta nova merila za ocenjevanje kvalitete predilnic in deloma tudi priprave tkalnice, ki slonijo na ocenjevanju kvali-

tete preje s pomočjo različnih znanih parametrov, ki jih dobimo pri preizkušanju preje na različnih aparatih (število napak je v preji, enakomernost preje, zavoji, številka, trdnost, razteznost in surovinski sestav). Za nekatere parametre smo postavili lastne normative, drugi pa so ostali v okviru JUS standardov.

Za glavni faktor pri ocenjevanju kvalitete preje smo določili število različnih napak na 100.000 metrov preje. Te napake (vozli, nopi, odebelitve) ugotavljamo na posebnem aparatu za vsako partijo neočiščene in očiščene preje. Po teh novih normativih obračunavamo od septembra dalje vrednost točke in individualno ocenitev režij-skega kadra v proizvodnji.

Prvi rezultati so pokazali dosti realnejšo oceno kvalitete predilnic in so napredek v primerjavi s starim načinom obračuna. Seveda so se pokazale tudi še nekatere pomanjkljivosti (niso zajete vse napake predilnic) tako, da bo potrebno ta sistem še izpopolnjevati in seveda bolj učinkovito vgraditi v sistem nagrajevanja po delu – tako individualni kot tudi pri izračunu vrednosti točke, kajti sedanji sistem daje kvaliteto izredno majhen poudarek in količini izredno velik. Kot primer naj povem, da v nekaterih de-

Kaj nam pomeni slaba kvaliteta preje, smo se lahko prepričali v lanskem II. polletju, ko nam je dvomesečna (september, oktober) slaba kvaliteta preje ustvarila take zaloge surovih tkanin, da bomo čutili posledice še celo prvo četrtletje letošnjega leta.

Potrebno je torej čimprej spremeniti sistem nagrajevanja, kajti sedanji nam lahko prinese več škode kot koristi. Ob koncu naj navedem še kratko primerjavo kvalitete preje predilnice Novo mesto in predilnice Metlika, z novimi možnostmi, ki predstavljajo normalno kvaliteto preje za 100 % učinkovitost v letu 1980. Normativi so postavljeni za različne številke in mešanice preje.

Iz rezultatov je razvidno, da se je kvaliteta preje v II. polletju 1980 zelo poslabšala skoraj pri vseh vrstah prej v obeh predilnicah. Padec kvalitete je bil posebno občuten v mesecu septembru in oktobru. Vzroki za to poslabšanje so različni, od slabših surovin, pomožnega materiala in pomanjkanja rezervnih delov, do tehnološke nedisciplin, premajhnega zalaganja strokovnega kadra in ostalih delavcev.

V tem pregledu sem natančno obravnaval kvaliteto obeh predilnic zato, ker nam je šivalnica zaradi njiju postala ozko

Vrsta preje in metrička številka preje	normativ	Število napak na 100 000 m. očiščene preje v razredih					
		predilnica Metlika			predilnica Novo m.		
		I. pollet	II. pollet	skupaj	I. pollet	II. pollet	skupaj
40/1 45/55	do 450	500	567	547	644	837	741
48/1 45/55	do 900	691	1025	880	1021	830	911
48/1 35/65	do 900	802	767	783	1342	1426	1384
60/1 45/55	do 900		925	925	1409	1282	1333
40/2 repko	do 330				360	536	444
48/2 repko	do 330				470	645	573
44/1 100% voln	do 350	124	173	136	294	416	347

lovni enotah že 2 % presežene-ga plana po količini omogoči vodstveni režiji v enoti 100 % učinkovitost pri najslabši možni kvaliteti.

Iz tega nam ni težko sklepati, kaj se nam bolj izplača pospeševati, posebno če vemo, da je veliko lažje doseči plan kot pa kvaliteto. Ker pa plan običajno presegamo v nadurnem času, ko je redno prisotne manj delovne sile, manj strokovnjakov in kontrole, nam to forsiranje plana še dodatno poslabšuje kvaliteto.

grlo in s tem zavira normalno proizvodno. Če pa pogledamo celotno slabo kvaliteto TOZD Tkanina, pa vidimo, da predstavlja slabo kvaliteto predilnic v gotovih tkaninah samo 13000 m tkanin od skupno 137000 m tkanin kar pomeni, da so tudi v drugih enotah še velike rezerve v pogledu kvalitete in da bo potrebno v zaostrenem gospodarjenju in večjemu izvozu posvetiti veliko več pozornosti kvaliteti kot do sedaj.

RIKO RESNIK

V korak z modo in zahtevnim trgom

Kot vsako leto, je bil tudi letos sejem mode 1981 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Letos je to že 26. sejem mode in v razširjenih prostorih Gospodarskega razstavišča je letos razstavljalo kar 497 proizvajalcev konfekcije, modnih tkanin, pletenin, usnjarskih izdelkov in modnih dodatkov.

Razstavni prostor metrskega blaga je bil letos razširjen in v njem so razstavljali vsi večji proizvajalci metrskega blaga (MTT, Sukno Zapuže, Teteks, Vranje, Tekstina Ajdovščina, Tekstil TOZD tkalnica Vižmarje, Tekstil Indus Kranj...).

Proizvajalci bombažnih in lažjih tkanin so večinoma prikazovali spomladansko kolekcijo, ostali kateri proizvajajo težje tkanine, pa so prikazali jesensko – zimsko kolekcijo.

Spomladanske tkanine so večinoma v neutralnih barvah (barve zraka, vode in zemlje), veliko je pastelnih barv (barve sadja), safari zelena in nekaj efektnih barv za dodatek in poživitev, kot so rdeča, rumena

in plava. Deseni so umirjeni, ne kričeči, vezave enostavne (od platna, kepra, gabardena, krepa...). Za pomlad in poletje se zopet priporočajo črte v različnih variantah.

Zanimivo tkanino je imel Tekstilni kombinat Vranje. Prikazal je organdi, lahko, prozorno tkanino v vezavi platna, iz fine bombažne preje. Ta tkanina se uporablja predvsem za ženske bluže in obleke.

Zanimivo kolekcijo tkanin je razstavljala tudi Tekstil, TOZD tkalnica Vižmarje. Razstavljala je spomladansko poletne tkanine v svetlih barvah in modnem tkanju ter jesensko zimske tkanine, ki se spogledujejo v folklorno modo. To se pravi, da so v tkanini vtakani motivi iz folklore. Za razstavljene tkanine je prejel nagrado ljubljanskega zmaja.

Nagrado ljubljanskega zmaja je prejela tudi tovarna Sukno iz Zapuže. Naredili so volneno tkanino v vafel vezavi, kosmateno in pobarvano v rdeči in črni barvi. Uporablja se za ženske kostime, jakne in plašče. Tkanine za moške obleke so bile tudi

umirjene, v zorcji enostavni (okenski karo, drobni vzorci, razne pe pite, veliko ribje kosti), vezave tudi enostavne (platno, panama, keper, gabarden...). Prevladovala so štiri barve. To so: siva, kovinsko modra, rjava in olivno zelena.

Kot dodatek so še efektne barve, katere ne smejo biti kričeče, temveč lepe in umirjene, take kot je gozd v jeseni. Prevladujejo štiri efektne barve. To so bordo, rjasta, rumeno – rjava in plava. Ugotovila sem, da prevladuje klasika. Zelo malo ali skoraj nič ni drznih barv in desnov.

Pohvalno pa se mi zdi to, da so se naši proizvajalci mode kar vsi po vrsti potrudili in naredili tkanine, oblačila, torbice, usnjene izdelke in modne dodatke po večini iz domačih materialov. To je lep dokaz, da se da s sodelovanjem različnih tekstilnih branž ustvariti kvalitetne in modne izdelke. Naredili so dopadljivo in sprejemljivo modo, ki nas bo spomladi razveseljevala z naravnimi in pastelnimi, jeseni pa se oblekla v jesenske tople barve.

Na našem razstavnem prostoru smo razstavljali jesensko zimsko kolekcijo. Tudi naše tkanine so lepe, deseni so umirjeni, barve sprejemljive in modne. Potruditi se moramo in narediti še več tkanin za ženske. Mislim, da gredo naše tkanine po kvaliteti, desenh in barvah v korak z modo in naša kolekcija je tako obširna, da vsak kupec lahko najde to, kar zahteva trg in moda v svetu. Pravijo, da so bili letos ljubljanski zmaji zadnjič podeljeni. Morda je kar prav tako, saj je bilo še veliko proizvajalcev, ki so prika zali lepe in modne izdelke in bi prav tako zaslužili nagrado ali diplomu.

BOŽA TEKSTOR

Španci kmalu v skupnost

Za Grki, ki so vstopili lani, se tudi Španci pripravljajo za vstop v Evropsko gospodarsko skupnost. Predsednik izvršne komisije EGS, Gaston Thorn, je Španiji zagotovil, da si bo prizadeval za njen vstop v skupnost do januarja 1984.

Kritično skozi sejem Ljubljana 81

Ljubljanski sejem mode je na prvi pogled sejem slovenskih proizvajalcev, čeprav so na njem razstavljali proizvajalci iz vse Jugoslavije

Na splošno letošnji sejem ni preveč navdušil Najmanj so navdušili proizvajalci tkanin. Vse preveč je bilo klasičnih izdelkov, premalo pa modnih in športnih

Nagrade ljubljanski zmaj in diplome ljubljanskega zmaja so prišle v prave roke, le Beti iz Metlike je po mnenju vseh ostala krivično brez nagrade

Na splošno vidimo med konfekcijskimi izdelki največ umirjene klasično elegantne mode, katero potrošniki iz leta v leto občudujejo, predvsem tisto kar je narejeno iz uvoženih materialov. Torej mode za srednja umirjena leta je bilo dovolj.

Čeprav so nekateri proizvajalci prikazali veliko športnih modelov, pa le-ti niso bili namenjeni sam o mladim, najstnikom, ki ljubijo divje modne modele. Take modele je bilo delno zapaziti samo pri Astibu in Kamenskem. Astibo je dominiral s plastificiranimi, prešitimi jopiči; edino Novoteks je namenil mladim sveže modne modele v svetlo modrem jeansu.

Novi program mladostniške konfekcije Novoteks se imenuje TEEN kar pomeni „najst“, torej je ta stil mode namenjen samo mladini in tistim do štiri-desetega leta in dlje, ki se radi mladostno in drzno oblačijo. Materiali so predvsem športni, kot so jeans, lahko bombažno platno, žamet, plastificirano platno, volneni grobi športni materiali v športnih karo desnih, cenjeni velveton, gumirano platno itd.

Razstavljeni modeli TEEN so dobili priznanje DIPLOMO LJUBLJANSKEGA ZMAJA, kar dokazuje, da smo nekje pri vrhu v modnem ustvarjanju. To je že tretja nagrada v zadnjih letih na Ljubljanskem sejmu mode.

Kljub nekaterim izjavam starejših oseb, ki so zaposlene v naši DO (ki morajo biti na tekočem z modnimi dogajanjmi) češ „kdo pa je tako slabo videl, da je to nagradil?“ so bile kritike v vseh jugoslovanskih časopisih ugodne. V Jani je pisalo, da ocenjevalna komisija ni mogla mimo izdelkov iz Novoteksa, ne da bi jih nagradila. V Svijetu, znani jugoslovanski reviji piše, da je imel Novoteks,

polet Kamenskega, najboljšo športno kolekcijo in najbolj domiselne hlače. Podobni zapisi so bili še v drugih jugoslovanskih revijah in časopisih.

Proizvajalci otroške konfekcije so bili zelo skopi. Ali so kopirali modo starejših, ali pa so bili modeli tako elegantni, da niso primerni za vsakdanje gibanje otrok. Jutranjka je prikazala lepe praktične modele za mladino od 4 leta naprej, na dojenč-

ke in cicibane do 4 leta pa je pozabila.

Navdušila nas je tudi Pletenina z jogging modeli v pastelno nežnih barvah, Beti Metlika z zelo modno kolekcijo, Ideal iz Nove Gorice, Labod z lepo elegantno kolekcijo, malo manj Mura, pri kateri smo navajeni videti več, pa pleteninarji Rašica, Almira in Arena iz Pule. Lepo usnjeno kolekcijo sta imela industrija usnja Vrhnika in U tok Kamnik.

Čeprav smo razstavljavci ne- kje enotni v barvah, bi se morali še bolj povezati med sabo in se dopolnjevati predvsem s proizvajalci modnih dodatkov. Dodatkov za klasično elegantno modo je precej na izbiro, za športno umirjeno malo manj, za modo mladih in otrok pa skoraj nič. Tu bi se morali proizvajalci dodatkov malo bolj ozirati po zahodnih državah, kjer res dobiš moderni pas za moderne hlače, moderne čevlje za mini krila in podobno.

JANA JOVIČ

Kolekcija TEEN je bila zapazena na Ljubljanskem sejmu mode 1981: dobila je diplome Ljubljanskega zmaja. Čestitamo vsem, ki so soustvarjali pri načrtovanju in izdelavi TEEN modela!

Razmišljanje delavcev in delavk v TO Konfekcije Novo mesto

Danes bo sestanek, bolje rečeno, zbor delovnih ljudi. Dnevni red je kratek in skromen: sprejem plana delovnih dni v tekočem letu.

Morda se sliši malo čudno, da bi na zboru odločali o delovnih dneh tekočega leta, a vendar je res. Koledar je predvidoma že označen in predpostavljeno in predsednica DS TOZD nam razlože, za kaj gre. Seveda je že marsikdo vedel, da so na programu sobote, ki so proste, a bi bile v nekaterih mesecih delovne.

Po tej razlagi in kratkem mrmranju delavcev se oglasi predsednica in prosi za dvig rok tistih delavcev, ki bi sprejeli in tudi delali programirane koledarske delovne sobote. Roke so

se zelo počasi dvigovale, pa tudi malo jih je bilo. Po prešteti glasovih zopet zaprosi predsednica za dvig rok tistih, ki niso za sprejem takega plana delovnih dni. Tudi tu smo oklevali, mnogi niso dvignili roke ne za in ne proti.

Priznati moram, da sem med njimi, a verjetno ne zato, da se ne bi delalo, če je res potrebno. Da je delo pripravljeno in je delovni dan tudi uspešen. Prav zato mislim, so omahovali še nekateri. Moti pa me, da nekateri delavci sploh niso prisotni na sestanku, pa čeprav sede in stojte med nami. Zakaj naj bi potem dvigovali roke?

Nekateri godrnjajo: „Prosta sobota naj bo prosta!“ In če bi

dali na glasovanje ta predlog, bi ga verjetno vsi sprejeli.

Nehote mi misli pohite daleč nazaj, v čas vojne. Spomnim se na našega pokojnega voditelja tovariša Tita in na borbe, ki se niso spraševali, ali se bodo borili ali ne, čeprav so mnogi vedeli in slutili, da se bore za bodoči rod. In potem, po vojni. Ali se je kdo spraševal, kako in kaj bo delal? Tudi tu imamo velike dokaze: zgrajene tovarne, šole, vrtce in še mnogo stvari bi lahko naštel, ki jih naši predniki in tudi mi v mladosti nismo bili deležni.

Sobota je bila enaka vsem dnevom v tednu, mnogokrat tudi nedelja, pa še ponoči se je

(Nadaljevanje na 12. str.)

Trebinjske večeri poezije

Ko sem bil v lanskem avgustu v Trebinju, mi je tovariš Boro Vočurević, direktor TOZD Konfekcija Trebinje podaril knjigo, ki je bila izdana ob desetletnici zelo uspešnih literarnih prireditev.

Uradni naslov teh trodnevnik kulturnih prireditev je: „TRE-

BINJSKE VEČERI — POEZIJE”. Potrebno je še nekaj reči, da bi nam, ki smo daleč od Trebinja, bilo jasno, kakšna je ta kulturna manifestacija. Od leta 1968 vsako leto oktobra v nabito polni dvorani izredno lepega doma kulture v Trebinju berejo dela pesnikov vseh re-

publik in pokrajin. Na te prireditve so povabljeni avtorji del, ki so bila izbrana za predstavitev na večerih poezije. Z avtorji, ki včasih tudi sami berejo svoje stihe, se pogovarjajo mladi literati, pa tudi pesniki se med sabo pogovarjajo o svojem ustvarjalnem delu.

Predno mi je tovariš Boro izročil to knjigo, jo je prelistal in mi iz nje prebral eno izmed objavljenih pesnitev. Bral jo je počasi, doživeto in ko je končal je rekel, da je ta pesem pesem njegove mladosti in prav zato tudi njemu najdražja.

To pesem, ki jo je napisal BRATKO PAVLOVIĆ objavljam v celoti.

Ker iz Trebinja za naše glasilce ne dobivamo nikakršnih prispevkov, jih bo mogoče to spodbudilo, da bodo pričeli pošiljati izdajateljskemu svetu prispevke iz svojega dela in življenja ter o uspehih in težavah. Pa tudi o Trebinju, hercegovskem mestu v vzhodni Leotarja, ki se ponša s kulturo, z zgodovinskimi spomeniki in lepoto kraja in ljudi.

De-Ka

Pogled na eno izmed ulic v Trebinju: transparent vabi na večere poezije, vse mesto diha in živi s pesniki...

(Nadaljevanje z 11. str.)

delalo. Poleg tega tudi prehrana ni bila urejena. Malice smo nosili s sabo ali pa smo bili brez. Vem, da mi bo kdo očital zastarelost. Morda je to tudi res, saj čas hitro beži naprej.

Tako mi tudi na tem našem sestanku pride na uho kritika. Te sobote, ki so planirane, bomo sprejeli in delali, pa če bo mo imeli delo ali ne. Za one druge pa bo dovolj dela in zopet bodo delovne le za nadure. To pa so že izkušnje in ne le kritika brez podlage.

Nekdo zašepeta: „Mi v proizvodnji bomo delali, oni gor, ki imajo višje plače bojo pa prosti. Če ne gre drugače, si pa dopust vzamejo!”

Tudi tu je velika resnica. Nato pomislim: „oni gor”. No, nekaj jih je med nami in z nami. Samo, razdalja med njim in nami je velika in prevelika. Temu bi po svoje rekla delo in sodelovanje, kajti tudi tisti „gor”, bi morali delati in sode-

lovati z nami „spodaj”, da bi imeli mi v vseh dneh v mesecu dovolj in dobro razporejenega dela. Tako pa je godmanje delavcev upravičeno. So pač sami slišali in tudi skusili.

Danes nisem imela dela celo dopoldne, popoldne pa bi morala delati. Danes ni pravega dela, jutri, v soboto, pa moram delati. Zato mislim, da bi vsakdo, na svojem delavnem mestu, mislil tudi na druge. Na tiste, ki bodo morali zadnji opraviti svoje delo v skoraj v nemogočem času in to je nemalokrat proizvodnja. Ta je konec koncev pridobila glavni in najbolj gotov del težko prislužnega dinarja za naš skupni žep.

Moje misli ob odločitvi za ali proti sedaj vemo. Vem, da delamo zase, za boljše življenje, za boljši in večji kos kruha, pa čeravno vsak dan dražjega. Ne bomo se spraševali, ali ga hočemo ali ne — jemo ga vsi. Ali ga bo mo lahko kupili, če ne bomo delali? Kajti stari ljudski rek pravi: „Za lenuha ni kruha.”

BETKA RADEŽ

STARI LJUBAVNI MOTIV

Semsa... Semsa...
Eh, kakve grudi!
Da momak vrisne,
da poludi.
A Semsa nikom
ništa ne da
do jednog crnog
ko gar
pogleda.
Izlazi. U noć
lagano hodi
s ibrikom
do prvog cveta.
Kad glasom zvonkim
zapeva, vodi
u san iz ovog
sveta.

Al' jedne noći
stade glas.
Ude u nas
zavist kleta:
»Ko ljubi jutarnji
Semsin stas —
mramor izvajan
ivicom vetra!

Drumovi uvek
nekud hode,
nad njima peva
širina noći.
Kad neko bude
i neko ode —
zašto je morao

doći?
Breskva luduje:
dobila cvet
pa ga uz ponos
njiše.
Cekić bistrine —
zvezdin let
prostori neba
skriše.

Sve probudi
težak vrisak.
Baklje vetar
noći dune.
Semsina majka
jeca niska
i život i nebo
kune.

»Na se nasrnu...
E, ljudi, šteta!
Devojka bi
ko čini
i radi koga!
O, Semsa, Semsa,
zašto učini?»

A noć je široko
nebo bacila
ponad Trebinja
mog,
u kom je nekad
i Semsa bila
oka garavog.

Brato PAVLOVIĆ

Jedrsko orožje in zaščita pred njim

Jedrsko orožje prištevamo zaradi njegovega učinka, ki zajema velike površine, med orožje za množično uničevanje.

Delimo ga na jedrsko orožje v ožjem pomenu ter vodikovo ali nuklearno orožje. Pri jedrskem orožju uporabljajo kot razstrelivo uran in plutonij. Energija se sprošča ob cepitvi jeder njegovih atomov. Pri vodikovem orožju pa se energija sprošča ob združevanju jeder lahkih elementov, predvsem vodika. Obe orožji, torej jedrsko in vodikovo, učinkujeta na enak način, zato uporabljamo zanj enoten naziv **JEDRSKO ALI NUKLEARNO OROŽJE**. Razlika je le v tem, da je učinek vodikovega orožja veliko močnejši. Moč jedrskega orožja izražamo z močjo navadnega razstreliva – trotila ali trinitrotoluola, in sicer v kilotonah (Kt) in megatonah (Mt). Moč 1 Kt je enaka moči eksplozije 1000 ton trotila, moč 1 Mt pa moči eksplozije 1.000.000 ton tega eksploziva.

Razpon moči jedrskega orožja, vključno vodikovega je zelo velik, od 0,1 Kt pri najlažjih do 100 Mt pri najtežjih.

Jedrske eksplozije delimo po količini energije, ki se pri tem sprosti, na eksplozije male (do 10 Kt), srednje (do 50 Kt), velike (do 500 Kt) in zelo velike jakosti (nad 500 Kt).

Jedrsko orožje lahko uporabljajo v obliki:

- letalskih bomb,
- raket,
- topniških granat,
- torpedov,
- min.

Jedrske eksplozije delimo na:

- jedrske eksplozije v ozračju,
- jedrske eksplozije na površini,
- jedrske eksplozije pod vodo ali zemljo.

Zunanja podoba jedrske eksplozije:

značilno za jedrsko eksplozijo v ozračju je močan slepilni blisk, nato se pojavi ognjena

krogla oranžno-rdeče barve v kateri je ogromna temperatura.

Zaradi eksplozije se iz tal dvigne velikanski steber prahu, ki se spoji z oblakom, ki je nastal iz ognjene krogle. Površinska eksplozija potisne v ozračje velike količine zemlje in drugega materiala. Na kraju eksplozije nastane velik lijak. Nad krajem eksplozije nastane sploščena polobla temno rdeče barve. Kasneje se oblikuje značilna „atomska goba“, učinek jedrske eksplozije.

Energija, ki se sprosti ob jedrski eksploziji, se pojavi kot zračni udarni val, toplotno sevanje, začetno radioaktivno sevanje in radioaktivna kontaminacija.

Udarni val učinkuje na ljudi posredno in neposredno. Neposredno učinkuje z zračnim pritiskom tako, da jih podre in pri tem poškoduje. Zaradi pritiska človeku poči bobnič, dobi poškodbe pljuč, želodca in črevesja ter notranje krvavitve. Posredno pa učinkuje na ljudi s tem, da jih zasuje z ruševinami ali poškoduje z različnimi predmeti, ki padajo z zgradb.

Zaščita

Pred udarnim valom nas najbolj varujejo zaklonišča, pri čemer dajo dokaj dobro zaščito tudi pokrita ravna zaklonišča. Če nismo v zaklonišču, moramo za zaščito izkoristiti bližnji jarek, nasip, zid in podobno ali pa se moramo vsaj vreči na tla.

Toplotni učinek

Toplotni učinek povzroči na zgradbah in drugih objektih predvsem vžig lesenih in drugih gorljivih delov, kakor tudi stanovanjske opreme.

Pri ljudeh povzroča toplotno sevanje opekline na nezavarovanih delih telesa. Njihova stopnja pa je odvisna od oddaljenosti od središča eksplozije. Za ljudi je nevarno tudi vnetje obleke, in zlasti v zaprtih prostorih so nevarne tudi zastrupitve z vodikovim monoksidom, ki nastaja ob požarih.

Zaščita

Stavbe zavarujemo pred toplotnim učinkom tako, da zunanje gorljive dele premažemo s snovjo, ki preprečuje gorenje. Iz stavbe in njene neposredne okolice odstranimo vse nepotrebne gorljive snovi. Če je ob eksploziji nastal požar, ga skušamo čimprej pogasiti.

Zavarovanje ljudi pred opeklinami ni zapleteno, kajti vsak predmet, ki daje senco, nas zavaruje pred toplotnim sevanjem. Takoj, ko opazimo svetlobni blisk, se moramo obrniti proč od ognjene oble, se vreči

(Nadaljevanje na 14. str.)

Na odprtem prostoru nas nekoliko varuje tudi že majhna vzpetina

Zaščitni položaj v jarku

Tudi manjši cestni podhod nas dobro varuje

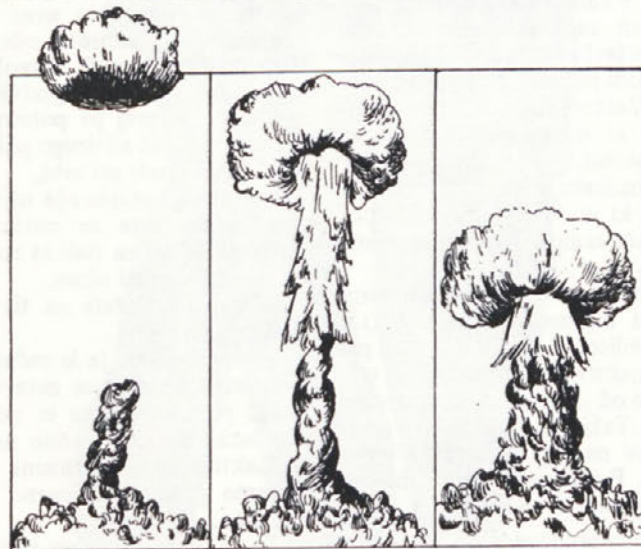
Zavetje za zidom

Zaščitni položaj na odprtem prostoru

V stavbi ležemo na tla ob steni

Sl. 9. Videz atomske gobe: A. pri eksploziji višje v ozračju, B. pri eksploziji nižje v ozračju, C. pri površinski eksploziji

Seznamimo se z določili pravilnika o varstvu pred požarom!

Ena izmed praktičnih vaj v delovni organizaciji: gašenje z aparatom.

Pravilnik o varstvu pred požarom smo sprejeli že leta 1977. Določila tega pravilnika urejajo področja varstva pred požarom. S pravilnikom se je seznanila večina delavcev (ne pa

vsii). Od sprejetja pravilnika pa so se zaposlili mnogi delavci na novo v naši delovni organizaciji, ki s tem pravilnikom še niso seznanjeni. Zato smo sklenili nekaj pomembnih členov iz

(Nadaljevanje s 13. str.)

na tla ter zakriti nezavarovane dele telesa. Če smo v času eksplozije v bližini kakega objekta, se hitro skrijemo zanj. Za zaščito vam pridejo prav razne vdolbine, jarki in ceste, zid, drevo, gost grm itd. Pred toplotnim sevanjem nas varuje tudi obleka, zlasti če je svetla in ohlapna. Zaradi svetlobnega bliska nezavarovani ljudje začasno oslepijo, zato ne smemo gledati vanj!

Radiacijski učinek

Radiacijski učinek je posebnost jedrskih orožij, medtem ko ga pri drugih orožjih ne poznamo. Radiacijski učinek nastane zaradi radioaktivnega sevanja, ki se javlja ob jedrski eksploziji in tudi po njej. Tako govorimo o začetnem radioaktivnem sevanju, ki traja kako minuto po eksploziji, ter o poznejšem ali naknadnem radioaktivnem sevanju, ki je dolgotrajnejše in povzroča radioaktivno kontaminacijo.

Obsevanost z radioaktivnimi žarki merimo v rentgenih (r). Posledice, ki jih človek čuti pri radioaktivnem žarčenju, so odvisne od prejete količine rentgenov. Tako do prejetih 400 rentgenov nastopi radiacijska bolezen. Po prejetih 400 in več rentgenov pa nastopi smrt.

Zaščita pred jedrskim orožjem

Popolno zaščito pred jedrskim orožjem je zelo težko doseči. Tako bi nas varovala le globoko pod zemljo in trdno zgrajena

zaklonišča. Če pa nismo v samem centru eksplozije, nas dobro varujejo zaklonišča, ki se gradijo v sedanjih razmerah. Zato je treba veliko pozornost posvetiti gradnji trdnih in varnih zaklonišč.

Če se ob eksploziji najдете izven zaklonišča, pa je postopek naslednji:

- če je v neposredni bližini jarek, jama v zemlji, nasip, gomila zemlje, debel zid ali podobno zavetje, se čim hitreje vlečete vanj oziroma za njim,

- če v neposredni bližini ni nobenega zavetja, ga ne iščite okrog, temveč se takoj vržete na tla, v nasprotno smer od ognjene oble, zaprete oči in stisnete obraz med komolce, nepokrite dele rok podvijete pod prsi, še prej pa potetnete prek glave plašč ali drugo pokrilalo, če ga imate pri sebi,

- kogar je eksplozija ujela v zgradbi, se vrže za močnejši notranji zid ali pa tudi za zunanji, vendar ne pod okno,

- v vozilu ležete na tla ali med sedeže.

To zavarovanje je le začasno — trenutno; s tem se zavarujemo le pred toplotnim in udarnim učinkom. Za zaščito pred radioaktivnimi padavinami pa moramo poiskati primerno zaklonišče.

To je le kratek opis jedrske eksplozije in zaščite pred njo, kar pa je dovolj, da se človek vsaj delno zaščiti pred njenimi učinki.

pravilnika objaviti v našem glasilu.

Delavci, združeni v DO Novoteks, imajo pravico in dolžnost, da na temelju družbene samozasčite varujejo pred požarom in drugimi elementarnimi nesrečami življenje in družbeno premoženje. Zato morajo delavci uresničevati ukrepe za varstvo pred požarom, ki jih določa pravilnik o varstvu pred požarom ter drugi predpisi. Sodelovati morajo pri reševanju ljudi in premoženja ob nastanku požara ali druge elementarne nesreče z orodjem in drugimi sredstvi za gašenje in reševanje.

Da bi naloge iz tega pravilnika lahko izvrševali, se moramo predvsem z določili tega pravilnika seznaniti. Zato objavljamo danes preventivne ukrepe, v naslednji številki našega glasila pa bomo napisali člene tega pravilnika, ki govorijo o odgovornosti delavcev.

Industrijsko gasilsko društvo Novoteks — Novo mesto

Gradbena preventiva

Vsi objekti v DO morajo biti zgrajeni tako, da so varni pred požarom. Odgovorni strokovni delavci morajo pri projektiranju in gradnji objektov upoštevati ukrepe in normative varstva pred požarom, določene s tehničnimi normativi za gradnjo objektov in vsemi drugimi zakonskimi predpisi.

21. člen

Gradbeni objekti, ki predstavljajo večjo nevarnost za požar, morajo biti zgrajeni na takšnem prostoru in na tak način, da ne predstavljajo nevarnost požara za druge objekte.

22. člen

Skladišča, namenjena za skladiščenje lahko vnetljivih in eksplozivnih snovi ali snovi, ki razvijajo strupene pline, ni dovoljeno graditi v bližini zgradb, kjer se zaradi potrebe delovnega procesa zadržujejo ljudje. Tak objekt mora biti zgrajen tako, da je dana možnost hitrega izstopa oz. vstopa v objekt.

23. člen

Vsak proizvodni oddelek ali drug objekt, v katerem delajo ljudje, mora imeti vsaj dva izho-

da na prosto, da je v primeru požara možen takojšen izhod. Prehodi in izhodi morajo biti vedno prosti.

24. člen

Vsak gradbeni projekt, načrt za adaptacijo in vse spremembe gradnje mora tehnična služba predložiti splošnemu sektorju — službi varstva pri delu v mnenje.

25. člen

Preventivna instalacija

Izgradnja električnih naprav, plinskih vodov, kanalizacij, strelovodov, toplovodov in podobnih naprav mora biti izvedena tako, da ne predstavlja nevarnosti za požar. Vse instalacije in naprave morajo ustrezati obstoječim standardom. V objektih z večjo nevarnostjo požara (požarne cone) morajo biti vse instalacije vgrajene v „S“ izvedbi.

26. člen

Instalacije, ki so pod napekostjo električnega toka, morajo biti instalirane in uporabljene skladno s predpisano jakostjo toka, veljavnimi standardi, tehničnimi predpisi, navodili in normativi.

Vsi stroji z elektromotorji in elektroinstalacije morajo biti požarno varovani v skladu s tehničnimi predpisi.

27. člen

Preventivni ukrepi pri vzdrževanju objektov, strojev in drugih naprav

Odgovorni vodje vzdrževanje in posamezni vzdrževalci morajo izvajati remonte, popravila in druga vzdrževalna dela na tak način, da ne povzročajo nevarnosti za požar. Pri svojem delu morajo poleg splošnih preventivnih ukrepov zagotoviti še:

- varjenje in rezanje je dovoljeno samo v prostorih, ki so za to določeni in so tako zgrajeni, da so zanesljivo varni pred požarom in eksplozijo. Pri varjenju in rezanju mora odgovorni vodja in varilec upoštevati vsa varnostna navodila o varstvu pred požarom pri varjenju in rezanju;

- pri varjenju v proizvodnih prostorih, kjer je požarna nevarnost večja (požarne cone, prosti v „S“ izvedbi), mora biti pri varjenju obvezno prisoten poklicni gasilec;

- kdor v DO uporablja odprt ogenj oz. vari v proizvodnih prostorih, kjer obstaja večja nevarnost požara (prostori v „S“ izvedbi), mora predhodno dobiti pismeno dovoljenje za tako delo od poklicnega gasilca;

- pri vseh strojih in napravah, od katerih odteka mazivo,

(Nadaljevanje na 15. str.)

Utrinki s sejma športne mode v Firencah

Konec januarja smo obiskali sejem športne mode in mode za prosti čas v Firencah. Proizvajalci so predstavljali kolekcije jesen zima 81-82. Tudi naša

konfekcijska kolekcija se je te dni že začela predstavljati trgovcem.

Na splošno smo lahko z modne plati z našim športnim de-

lom kolekcije zadovoljni. Lahko ga primerjamo z znanimi svetovnimi firmami, kot so Wrangler, Levis, Lemmon an Soda, Carrera, Emanuel, Bobos, Cherokee in z drugimi, saj prav tako zajema vse možne modele in materiale kot jih imajo te firme: jeans, žamet, velveton, plastificirano platno, volneni športni materiali, gladki in karo ter druge. Nekateri izdelki so bili iz usnja in gumiranega platna, kar pa je zelo drago; pri nas bi bili samo „butični“ modeli.

Veliko je bilo pestrih in neprešitih plastificiranih jaken raznih dolžin, podloženih s karo ali enobarvno flanelo, prav tako veliko jeans jaken, podloženih z umetnim krznom ali karo flanelo, pa jakne iz kariraste kosmatene volnene tkanine, pa usnjene ...

Hlače so še vedno zgoraj širše, spodaj ozke iz jeansa, karo volnenega materiala, nekaj žameta, velvetona, plastificiranega platna. Pojavljajo se zopet dobre, stare kavbojke—sprane, oguljene, ki morajo segati samo do gležnja in so po vsej dolžini oprijete in tesne. Zdelo veliko je bilo jahalnih hlač raznih oblik, malo bolj široke malo manj iz raznih materialov, volnenih enobarvnih in deseniranih tkanin, žameta, jeansa in usnja ter velvetona.

Tudi zadrge na hlačah so še vedno aktualne. Prišite ali naši-

te so „površno“, kar daje modelu poseben čar, na nekaterih jih je kar deset ali dvanajst komadov. Veliko je bilo videti bermuda hlač ter pumparic za vsakdanjo nošnjo. Kril je bilo zelo malo; te so bile s plastrom in z naramnicami, segale so daleč nad koleno, nekatere so bile samo do pasu, vse pa obvezno MINI. Narejene so predvsem iz jeansa in usnja.

Tudi mim o idoče obiskovalke in obiskovalci so bili oblečeni v jahalne hlače, ženske obute v nizke škornje brez pete, ki so segale do kolen ali pa samo do gležnja ravni oblik (Peter Pan), nekatere z resami okoli gležnja, veliko jih je imelo „PUNCK“ hlače oziroma „KORENČEK“, prav tako zatakne v Peter Pan škornje ali gležnarje.

Na modni reviji so bila dekleta v mini krilih, h katerim so obule ravno oblikovane škorenjce do sredine meč; nogavice so imele v barvi krila.

Povemo torej lahko, da bomo še vedno nosili nizke pete ali pa čevlje brez pete, najavlja se mini in drzne jahalne hlače umirjenih in divjih oblik v raznih materialih.

Ta sejem nam je potrdil modnost naše kolekcije; kako bo sprejeta pri trgovcih, je stara pesem; pri mladini bi bila z navdušenjem, toda kaj, ko so med proizvajalci in potrošniki vedno trgovci ... JANA JOVIČ

(Nadaljevanje s 14. str.)

mora biti podstavljena pločevinasta posoda, v katero odteka odpadno mazivo, le-tega pa je treba redno odstranjevati;

— vse mastne krpe in druge mastne predmete, ki jih uporabljajo vzdrževalci, je potrebno redno odstranjevati;

— vse električne napeljave in naprave morajo biti izdelane in vzdrževane po veljavnih predpisih;

— vzdrževanje električnih naprav sme opravljati le delavec elektro stroke;

— vzdrževanje električnih naprav v „S“ izvedbi sme vzdrževati le delavec, usposobljen za taka dela;

— vzdrževalci morajo po končanem delu pospraviti delovno okolje;

— vse posode za odlaganje mastnih krp in drugih odpadkov morajo biti kovinske.

28. člen

Preventiva v skladiščih

Odgovorni delovodja, vodja skladišča in delavci v skladiščih morajo pri skladiščenju upoštevati vse splošne in posebne požarne varnostne ukrepe. Poleg splošnih preventivnih ukrepov pa morajo upoštevati zlasti:

— da so vse vnetljive surovine skladiščene v posebnih, za to določenih skladiščih;

— da vse vnetljive tekočine skladiščijo in prevažajo po predpisih o prometu in hrambi vnetljivih tekočin;

— vse prostore, v katerih so vskladiščene vnetljive tekočine in snovi, ki izhlapevajo, je potrebno redno zračiti;

— vsi delavci, zaposleni v skladiščih, morajo biti poučeni o varstvu pred požarom;

— vnetljive tekočine ali druge nevarne snovi morajo biti vskladiščene in označene tako, da ne more priti do medsebojne zamenjave;

— da so prostori skladišča vedno čisti in urejeni ter da se razlite vnetljive tekočine takoj na primeren način odstranijo;

— da je v skladišču na vidnem mestu obešeno navodilo o ravnanju s posameznimi vnetljivimi tekočinami;

— da so vsa gasilna sredstva in naprave vedno dostopni;

— pri izvrševanju vseh del morajo upoštevati in spoštovati vse predpise o varstvu pred po-

žarom in se dosledno ravnati tudi po navodilih poklicnega gasilca;

— da so izdelki v skladiščih skladiščeni tako, da so transportne poti in izhodi iz skladišča vedno prosti zaradi reševanja ljudi in izdelkov v primeru požara ali druge elementarne nesreče;

— da so aparati in sredstva za gašenje vedno na za to določenem, vidnem in lahko dostopnem mestu;

— da so prostori skladišča vedno čisti in urejeni;

— da je v skladiščih prepovedano kajenje;

— da se v skladiščih ne uporabljajo kuhalniki in električne peči.

29. člen

Preventiva pri manipulaciji in skladiščenju lahko vnetljivih in eksplozivnih snovi

Prevoz, prenos oz. manipulacija z vnetljivimi in eksplozivnimi snovmi mora biti izvedena po veljavnih predpisih o prevozu in manipulaciji z lahko vnetljivimi in eksplozivnimi snovmi.

30. člen

V proizvodnih prostorih je dovoljeno hraniti le minimalne količine vnetljivih tekočin. Poleg splošnih preventivnih ukrepov pa je potrebno upoštevati še naslednje:

— neposredno na delovnem mestu je dovoljeno hraniti največ do 20 l vnetljivih tekočin, če ni s posebnimi predpisi dovoljena večja količina;

— večje količine vnetljivih tekočin je potrebno hraniti v za to predpisanih in določenih skladiščih;

— vse vnetljive tekočine je potrebno hraniti in uporabljati na tak način, da ni nevarnosti za nastanek požara ali eksplozije;

— delavci, ki uporabljajo pri delu vnetljive tekočine, morajo biti posebej poučeni o požarni varnosti in usposobljeni za gašenje požarov vnetljivih tekočin;

— na vseh posodah z vnetljivimi tekočinami mora biti vidna oznaka vnetljive tekočine;

— vse posode, v katerih so vnetljive tekočine, morajo biti po uporabi zaprte;

— posode z vnetljivimi tekočinami ne smejo biti izpostavljene sončnim ali drugim toplotnim virom.

Sejem športne mode skozi očala desinatorja

Od 24. do 26. 1. 1981 je bil v FIRENZAH sejem športne mode za sezono 81/82 jesen-zima.

Na sejmu so bili razstavljeni modeli bluzonov, bund, jopičev, hlač in drugih športnih artiklov in modelov za prosti čas. Sejem je zelo zanimiv in na njem vidiš vse vrhunske evropske firme, ki razstavljajo svoje najnovejše izdelke. Ta sejem je izredno koristen za kreatorje in komercialiste, pa tudi za desinatere, ker je bila razstavljena široka paleta barv in vzorcev za naslednjo sezono.

Na tkaninah našega žanra ni velikega poudarka, ker so tkanine predvsem bombažnega tipa. Kar pa je volnenih tkanin in mešanic z volno, so to predvsem tkanine iz mikane preje. Torej so to bolj grobe tkanine za športne modele za prosti čas. Toda vidiš tudi desene, ki se dajo prilagoditi našem programu. Veliko je rustikalnih tkanin v drobnih vezavah, ciras, panama, ribja kost in kombinacije. Dosti je tudi karo vzorcev, ki pa

so neizraziti in neupadljivi; barve so umirjene in vzete pred-

vsem iz narave. Prevladujejo odtenki rjavih, rjastih in drap to-

nov z olivno zelenimi odtenki. Veliko se vidi tudi sive barve, ki pa nastopa v glavnem kot me-
lange.

Vse tkanine, ki so podobne našim, nastopajo v umirjenih, neizrazitih vzorcih, tako da v tej smeri ni nobene revolucije, ker so tudi črte neizrazite. Videti je, kot da se moda umirja času in svetovni situaciji primerno; temu daje pečat svetovna kriza, ki ni zaobšla nobene države. Večji napredek je videti v oblikovanju tkanin, modeli so zelo domiselni in raznoliki, tako da vsakdo lahko najde kaj po svojem okusu. Vse te modele in kreacije z modnimi dodatki že nosijo; vidiš jih celo na ulicah mesta, ne samo na sejmu!!

Sejem ni pretirano velik, je pa zelo zanimiv in si ga je bilo vredno ogledati. Zanimiva je bila modna revija, kjer so manekeni predstavljali modele na kolesih in manjših motorjih, kar je za nas precej nenavadno.

Mislím, da vsak tak sejem nudi tistemu, ki si ga ogleda, dober vpogled v oblikovanje in desinaturó in da lahko najde primerjavo med njimi in nami, potem pa skuša z svojim delom približati našo proizvodnjo proizvodnji izbranih firm, ki se na sejmu predstavljajo.

PETER K UMER

Brez dobrega, vsestranskega in zanesljivega obveščanja ne more biti učinkovitega samoupravljanja, zato sodelujte v našem glasilu tudi vi! Vsi delavci imamo pravico in dolžnost obveščati in biti obveščeni!

PROŠNJA

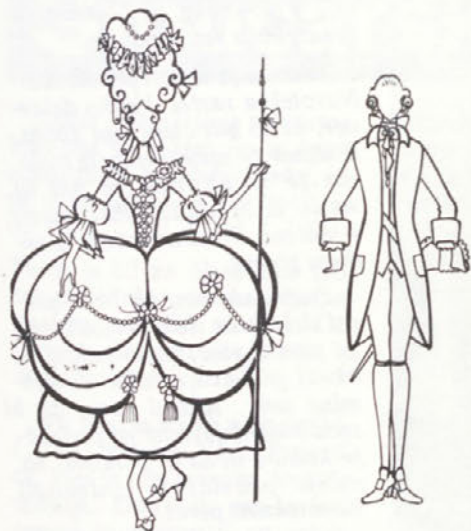
Osnovna organizacija sindikat prosi vse zaposlene v tovarni Novoteks, da nam pomagajo rešiti težak stanovanjski socialni problem. V naši DO je zaposlena delavka, ki sedaj živi kot podnajemnica v hiši, ki je prodana. Sedanji lastnik ji je izključil električno energijo, tako da si ne more več pripravljati niti osnovne hrane, niti si ne more ogrevati sobe.

Ker nemogoči življenjski pogoji vplivajo tudi na zdravstveno stanje naše delavke, menimo, da bi tudi v naši DO naši delavce, ki bi bili pripravljeni pomagati rešiti problem in jih zato prosimo za pomoč.

Vse nadaljnje informacije dobite v kadrovskem oddelku pri socialni delavki, ki tudi sprejema ponudbe.

Osnovna organizacija sindikata Novoteks

Dopisujte v naše glasilo — vse nas zanima, kaj je novega v naši temeljni organizaciji!

Prefinjeni barok ali rokoko

Proti koncu vladanja Ludvika XIV. je zaradi stalnih vojn začela država gospodarsko propadati. Vladajoča družba se je umaknila v luksuzno privatno življenje. Notranja oprema je bila važnejša od zunanje arhitekture.

Za rokokojsko dekoracijo so uporabljali oblike školjke, krivulje S in C, ornamente netopirjevih perutnic in palmovih vej. Stroje so barvali z nežnimi pastelnimi barvami in uporabljali svilene tapete, s katerih se je zrcalil prefinjen okus vladajoče družbe. Kultura oblik je doživela v času rokokoja višek fineše.

Moški so še vedno nosili dolgi jopič, telovnik in do kolenske hlače. Jopič se je zapenjal samo v pasu, v izrezu telovnika je bil nameščen čipkast „jabot“ (žabo – kravata iz čipke), izpod rokavov so visele čipkaste manšete. Najbolj so se spremenili lasje. Kavalirji rokokojske dobe

niso več marali levje perike. Lase so si česali navzgor, ob strani navili v kodre, zadaj pa povezali čop s trakom. Pričeske so si sivo ali belo napudrali.

Čevlji so imeli za okras široko sponko in rdečo peto. Nosili so bele nogavice.

Pri ženskah je bil životek še vedno ozek in precej dekoltiran.

Rokavi so bili poldolgi in so se končavali z dvojno ali trojno čipkasto manšeto. V 18. stoletju je postalo ponovno moderno obročkasto krilo. Spočetka je bilo krilo sorazmerno ozko; sčasoma se je razširilo, tako da so ženske morale le po strani skozi vrata.

Pričeske so bile gladke, kasneje pa so imele majhne kodre. V sredini stoletja so postajale pričeske višje in so s pomočjo žičnih vložkov, gaze in trakov dosegale ogromen obseg. Te umetniške pričeske so ženske le poredko obnavljale. Ker so se poredkoma kopali in umivali ter poredko menjavali perilo, se je v tem galantnem časovnem obdobju razvilo na dvorih mnogo mrčesa. Da so ublažili slabe vonjave telesa, so uporabljali močne dišave, neumito kožo pa so pokrivali s pudrom in šminke. Za „makeup“ so uporabljali kakor ženske tako tudi moški lepote pike.

Tkanine so bile svilene in zametne v nežnih pastelnih barvah. Priljubljeni so bili črtasti in rožasti vzorci. Važno vlogo je imel v rokokoju okras: trakovi, raborki, biseri, dragi kamni, čipke in drugo. O kras je razodeval osebni okus.

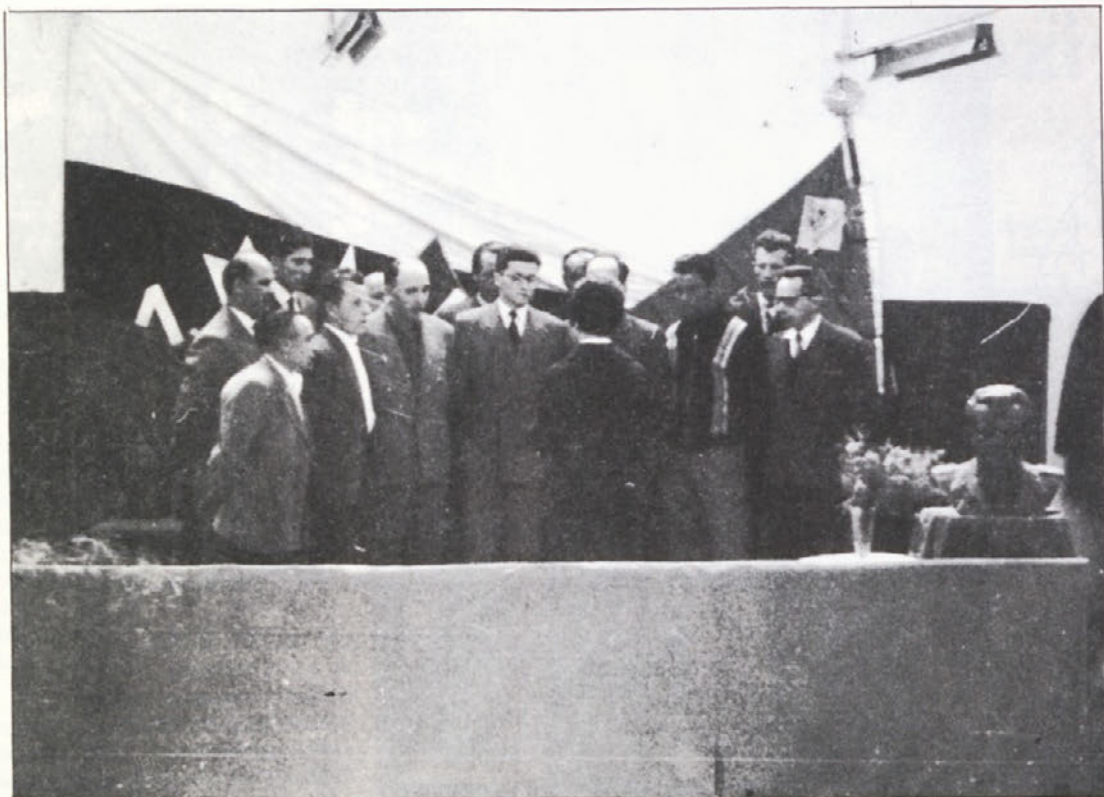
V tem času je bila vloga lepoticarke enako upoštevana kot modni krojač.

Pred dvema letoma je znameniti francoski modni časopis VOGUE objavil to fotografijo. Pod njo je pisalo: „Kreatorji iščejo ideje v zgodovini kostuma, iz ženske hočejo narediti zopet pravo žensko, vso njeno očarljivost in nežnost. Taka naj bi bila današnja porcelanasta ženska.“

Jim bo to uspelo v današnjem tempu življenja? Do danes jim še ni.

Nastop našega prvega pevskega zbora na eni izmed proslav v podjetju leta 1963.

Nekoč smo v Novoteksu imeli tovarniški pevski zbor

Potrudil se bom, da napišem nekaj vrstic o pevskega zboru, ki je bil pred mnogimi leti ustanovljen v Novoteksu. Če me spomin ne vara je bilo to pred skoro dvajsetimi leti. V zboru nas je bilo malo, kadar pa smo zapeli na naših internih proslavah, smo bili glasni kot da poje najmanj 50 pevcev.

Sodelovali smo na vseh proslavah, ki jih je organiziral sindikat – od praznovanja mednarodnega praznika žena, 1. maja, dneva brocev do 29. novembra, rojstnega dne nove Jugoslavije. Pevske vaje smo imeli v menzi ali pa v pisarni nekdanje apreture. Učila nas je učiteljica glasbe tovarišica Anica Slak. Naj še omenim, da nas je ona vedno spremljala na harmoniki in naša pesem ob spremljavi harmonike je bila še lepša. Razen lepih narodnih in partizanskih pesmi smo na proslavah tudi recitali, da je bila proslava resnično lepa in res naša. Veseli smo bili mi, ki smo nastopali, naša učiteljica in člani kolektiva, ki so nas z odobravanjem poslušali in nas spodbujali.

Dandanes je pa čisto drugače. Nihče se več ne zanima, nikogar ni, da bi se zavzel za to, da bi zbor ponovno oživel. Gremo raje po poti najmanjšega odpora in raje plačujemo pevce, ki pridejo od drugod, da na naših proslavah zapojejo. Menda tudi to nekaj „košta“ in to

ni zastoj; s tem denarjem bi menda lahko krili stroške pevodje, imeli pa bi svoj pevski zbor!

Naš pevski zbor, v katerem sem tudi sam pel, je živel le kratko leto dni. Vzrok temu, da ni živel dalje, je bilo izmensko

delo, nekaj pa tudi poroka naše učiteljice z našim sodelavcem Turkom in odselitev v Stopiče, kjer živi in dela še danes.

Od Stopič do Bršljina je pa precej dolga, pot če vemo, da v tistih časih še ni bilo avtobusne povezave med obema krajema.

Za tisto uro po službi se ji ni izplačalo prihajati na pevske vaje v Novoteks, saj bi zaradi te ure izgubila ves popoldan.

Tako se je moški pevski zbor Novoteksa razšel. Veliko delavcev, ki so bili člani tega zbora, je danes že upokojenih; le malo nas je še aktivnih in bili bi veseli, če bi še kdaj lahko zapeli v našem, Novoteksovem pevskega zboru!

Prepričan sem, da bi se precej delavk in delavcev odločilo za pevski zbor, samo nekdo bi moral pričeti z akcijo. Te spomine sem napisal zato, da bi spodbudil dejavnost na področju kulture in da bi ponovno na naših proslavah sodelovali Novoteksovi pevci.

JOŽE BOŽIČ

Obvestilo

Vse interesente za sprejem otrok v otroški vrtec Novoteks obveščamo, da naj oddajo prošnje najkasneje do 31. 3. 1981 v kadrovski oddelku socialni delavki. Tu dobite tudi formularje, s katerimi je možna prijava. Prošnji je potrebno priložiti potrdilo o OD v letu 1980 za tistega člana družine, ki ni zaposlen v naši DO.

Komisija za družbeno prehrano in otroško varstvo

Iz zgodovine NOVOTEKSA: recitatorska skupina na proslavi prvega maja 1964.

Smučarski tečaj na Gorjancih

Kakor vsako leto je tudi letos komisija za rekreacijo in šport organizirala smučarski tečaj, ki pa je bil tokrat na Gorjancih – od 16. 1. 1981 do 23. 1. 1981.

Tečaj je bil za člane naše DO, ker pa je bilo premalo prijav, so se nam priljučili tečajniki DO Novoles. Skupno nas je bilo 32 udeležencev tečaja.

Vsi smo se zbrali v petek, 16. 1. 1981 v domu Vinka Paderšiča, kjer je bilo prijetno domače vzdušje. Oskrbnik nas je lepo sprejel in razmestil po sobah. Ko smo se nastanili in povečerali, je prišel na vrsto spoznavni večer.

Napočil je dan in pričeli smo s tečajem. Prvi dan smo se razdelili po skupinah: v začetno skupino, v dve skupini tečajnikov nadaljevalne šole in skupino otrok. Pričeli smo z osnovno šolo smučanja, ki je bila uganka za marsikaterega tečajnika.

Kakor je že v navadi, smo se prijetno nasmejali ob nesrečnih padcih, ki so v začetku zelo pogostni. Tako nam je minil dan, za nekatere z mislijo „Jaz se ne bom nikdar naučil smučati“.

Ob večerih smo se vsi tečajniki zbrali v spodnjem prostoru doma in se igrali razne igrice, ki so prispevale k tovariškemu vzdušju. Tako so minevali dnevi, tečajniki pa so bili iz dneva v dan bolj samozavestni, spretni in navdušeni nad lepoto zime, ki je bila letos na Gorjancih res enkratna. Ker se je v torek popoldne vreme poslabšalo (pihalo je in snežilo), smo se odločili, da se podamo peš do doma na Miklavžu, ki je oddaljen 3 km od doma Vinka Paderšiča.

Veselo smo odšli na pot ter prispeli v dobre pol ure do

Miklavža. Tam nas je pričakalo 16 otrok in en tovariš iz osnovne šole Stopiče, ki so imeli šolo v naravi. Zanimivost te skupine je bila, da je tem otrokom pripravljali obroke tovariš sam in hkrati poučeval na snegu. Vsi smo se vpisali v knjigo, nato pa na povabilo tovariša vstopili v obnovljeni dom. Na naše presečenec so nam postregli z golažem, otrokom pa z čajem in sendviči. Nam so ponudili še žganje in vino. Ko smo se vračali v naš dom, smo vse otroke in njihovega tovariša povabili k nam, da se malo popeljejo z našo vlečnico in jih nato pogostimo z čajem, sendvičem itd.

Tako je prišel dan, katerega so vsi nestrpnost pričakovali. V četrtek je vodstvo tečaja pripravilo tekmovanje v slalomu, veleslalomu in smuku. To kombinacijo smo imenovali „Gorjanski greben“. Najprej so se tečajniki pomerili v veleslalomu in nato v smuku. Po dveh disciplinah smo odšli na kosilo. Med tekmovalci je bilo slišati pogovor, ali bom uspešno opravil še slalom, ki je bil odločilen za kombinacijo „Gorjanski greben“. Po kosilu

smo pripravili progo za slalom in pričelo se je odločilno tekmovanje za prva tri mesta v kombinaciji. Po zaključku uradnega dela tekmovanja smo pripravili še šaljivi smuk, pri katerem je bilo veliko smeha in zabave.

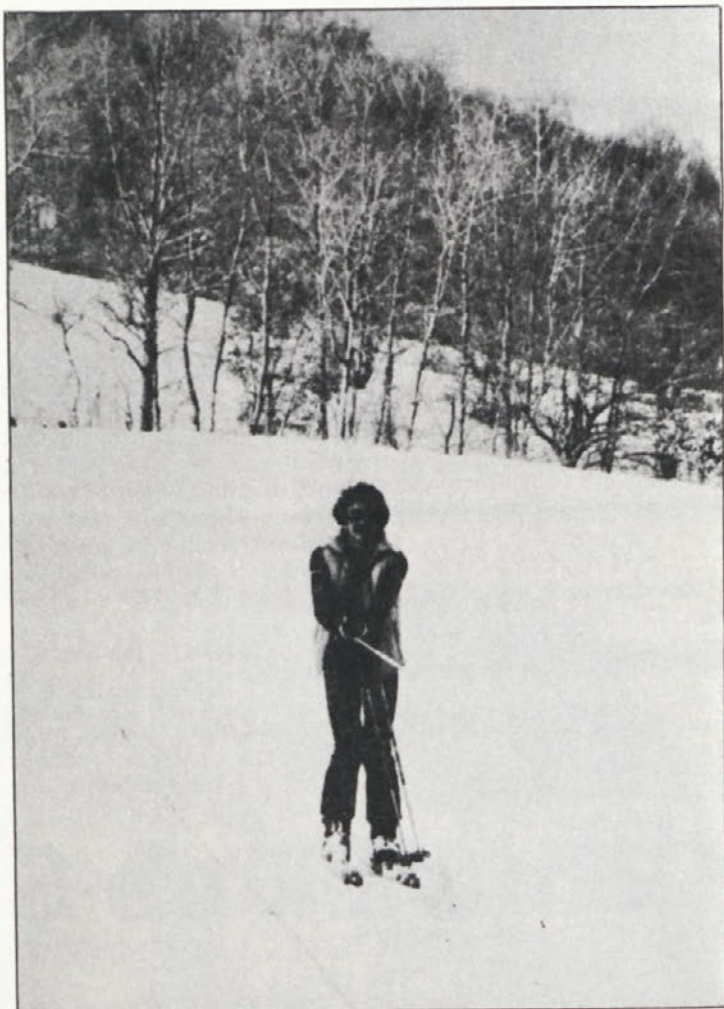
Kakor na vsakem tečaju smo tudi tu zvečer podelili priznanja za prva tri mesta v kombinaciji „Gorjanski greben“.

V petek smo dopoldne še smučali, po kosilu pa smo se razšli, kar je bilo najtežje po tako lepo preživetih dneh na Gorjancih. Ob zaključku mo-

ram še pohvaliti izredno dobro pripravo obrokov, za kar je skrbela gospodinja v domu, ravno tako tudi gostoljubnost gospodarja Igorja.

Res da na Gorjancih ni bilo dolgih vlečnic in smučišč, vendar sem mnenja, da so tereni na Gorjancih zelo lepi in škoda, da ne moremo urediti ta smučišča. Vsi pa smo bili mnenja: kako je lepo, ko si odmaknjen od smučarskega vrveža (Kranjska gora, Krvavec, Kobla itd.) in ravno tako lahko smučaš.

MIHA LEGAN

Kljub inflaciji je varčnost koristna in potrebna

Potrošništvo močno diši po razsipništvu. — Varčujmo tudi z energijo, vračajmo industriji star papir, kovine, steklo in vse druge uporabne odpadke!

Varčnost je ena izmed lastnosti, ki nam jih drugi radi pripisujejo. Verjetno imajo prav, saj so že naši dedi in babice pridno polnili nogavice, zglavja in žimnice z ustvarjenimi viški, mi pa jih danes posnemamo, ko polnimo žiro račune, tekoče račune, devizne račune in hranilne knjižice.

Žal je zadnje čase moderna ekonomska politika, ki računa z naglo rastjo cen in s tem v vzezi z visoko inflacijo, že močno načela zaupanje v dobre strani varčevanja. Nepristane podražitve vseh mogočih stvari, od tistih, nujno potrebnih za življenje, do tistih, ki jim pravimo luksuzne, nas kar naprej silijo k potrošništvu. Potrošniška mrzlota pa pravi: „Kar lahko kupiš danes, ne odlašaj na jutri.“ Zakaj naj bi sicer pre-

prost človek bil pametnejši od študiranih ekonomistov, ki so ustvarili tak sistem?

Če pa trezno premislimo, lahko hitro ugotovimo, da tak način ne more roditi dobrih sadov. Potrošništvo močno diši po razsipništvu, kam pa pripelje razsipništvo, nam je dobro znano. Resen opomin nam pomeni že lahko podatek, da je realna vrednost prihranjenih dinarskih sredstev občanov pri TDB Novo mesto lani narasla le za 9 %, deviznih pa za 8 %. Pri tej realni vrednosti smo že odšteli vpliv lanske devalvacije.

Ker je težnja k manjši denarni masi v bančnem obtoku nevarna, zlasti v sedanjih stabilizacijskih prizadevanjih, se banke na vse načine prizadevajo, da bi obrnile tok v prid gospodarstva. Samo s kontroliranim obtokom lahko usmerjamo denarna sredstva v take naložbe, ki so družbeno in stabilizacijsko koristne.

Naše banke pa se ne prizadevajo le za večje denarno varčevanje, ampak skušajo varčevalno miselnost tudi poglobiti in razširiti na vsa področja, tudi na tista, kjer bi prvi hip lahko mislili, da nimajo z bančništvom nobene zveze.

Tako je javnost presenetila izdaja publikacij 100 + 1 in 100 + 2 načina varčevanja, pripravljajo pa tudi tretjo publikacijo z naslovom 100 + 3 načini varčevanja. V teh publikacijah so predstavljeni različni načini varčevanja z energijo, beseda pa je tudi o novih virih energije, ki jih že lahko ali pa jih z novo

tehnologijo šele bomo koristno uporabljali.

Posebna brošurica z naslovom „Star papir, železo, steklo za nov papir, za šipe, jeklo“ je namenjena navajanju mladine k zbiranju odpadnih materialov, s katerim je povezana tudi skrb za čisto in zdravo okolje in za kritičen odnos do stvari okoli nas. Besedilo za brošurico je napisal novomeški književnik Severin Šali, namenjena pa je bila akciji šolske mladine za zbiranje odpadnih surovin. Ta akcija je bila v preteklem šolskem letu preozko zastavljena in je imela le kampanjski značaj, zato so bili uspehi zelo različni. Kljub temu se je pet razrednih skupnosti s področja Črnomlja, Novega mesta in Šmihela lepo izkazalo in bilo nagrajenih.

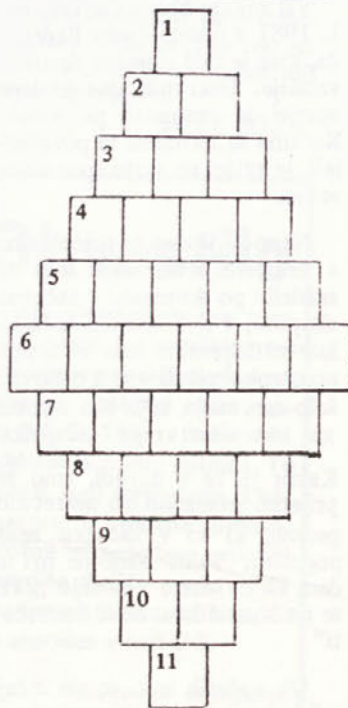
Letos nameravajo pri TDB v Novem mestu še bolj poglobiti sodelovanje z mladimi, predvsem pa uresničiti željo, da bi bilo zbiranje odpadnih surovin stalna in ne le kampanjska naloga. S tem hočejo doseči in utrditi pri mladih varčnost in jih pritegniti v vrste mladih varčevalcev, kar je dobra investicija za bodočnost in obče družbeno koristno. Hkrati je to seveda koristno tudi za naše bančništvo. Tega pri TDB tudi ne zanikajo, saj je celotna dejavnost Ljubljanske banke tudi širše obrnjena k vsem oblikam varčevanja.

Angelca Novak, direktorica poslovnih enot LB v Novem mestu, nam je še povedala, da se banka prizadeva za stabiliza-

cijo v lastni hiši z racionalnejšim opravljanjem nalog pri enakem številu zaposlenih, dolgoročno pa s kreditiranjem posameznih znanstveno-raziskovalnih ter inovacijskih projektov delovnih organizacij, pri čemer jim nudi udeležbo tudi do 50 odstotkov.

N. S.

Vreteno

1. polmer
2. površinska mera
3. potočna žival
4. barva igralne karte
5. del oblčila
6. previjalec votka
7. nekdanji „okraj“ (hrv.)
8. okončina
9. moško ime
10. časovni prislov
11. simbol za kemijsko prvino

ZAHVALA

Zahvaljujem se vsem sodelavcem, ki so mi ob smrti mojega očeta izrekli sožalje in ga spremlili na zadnji poti. Hvala lepa tudi za zbrani denar, ki so ga na mojo željo izročili RK za nakup dragih instrumentov namesto venca mojemu pokojniku.

VLASTA MANČE

Pomenek ob 8. marcu

Delovni kolektiv Konfekcije I je ženski kolektiv. Sedaj, ko se bliža dan žena, sem povprašal eno izmed delavk v našem kolektivu, kaj misli o naši sedanjosti, kako se kot delavka samoupravljalca počuti v naši družbi.

Tovarišica dela v konfekciji že devet let. Svoje delo zelo rada opravlja, tudi v delovni skupini se dobro počuti. Seveda pride kdaj pa kdaj do nesporazumov, vendar se le-ti kmalu pozabijo. Misli, da so norme v Konfekciji I zelo različne. To ni v redu. Na nekaterih operacijah z enakim trudom veliko prej dosežeš normo kot na drugih. Ne misli, da se norma težko doseže zaradi slabe organizacije dela. Seveda je kdaj v proizvodnji model, ki ni v redu pripravljen, pri takem delu se je

treba še bolj potruditi in tudi učinek je manjši.

Njen delavni dan pri dveh otrokih, možu in nekaj zemlje se raztegne pozno v noč. Kadar je potrebno nadurno delo, ga prav s težavo opravlja, ker je družina pri tem prikrajšana. Meni, da je enoizmensko delo prednost in da se lažje uredi življenje družine. Pravi, da so sedaj pogoji dela veliko boljši. Včasih je bilo delo veliko bolj neorganizirano in so morali delavnik podaljšati v popoldanski in večerni čas.

Veliko časa porabi tudi za pot na delo, pa še prevoz je zelo slabo organiziran. Tudi tu bi se dalo prihraniti nekaj časa, ki je ženi — materi, ki je doma še gospodinja, zelo potreben.

O samoupravnem življenju v naši družbi pa bi imela pri-

pombo: meni, da je premalo informirana oziroma da tistih informacij, ki jih dobi, ne razume dovolj.

Ob koncu pogovora si je zaželela, da bi se poleti izboljšali pogoji dela v obratu konfekcije, da bi vsem tistim materam, ki nimajo organiziranega varstva svojih otrok, omogočili tako varstvo in da ne bi bila vedno za lostna, kadar odhaja iz trgovine, ker zaradi vedno višjih cen vsakič pusti tam nekaj več denarja.

Ta pogovor sem napisal zato, ker mislim, da tako živi in dela velika večina naših delavk.

Ob DNEVU ŽENA želimo vsem delavkam naše DO, da se jim uresniči čim več njihovih želja, v zasebnem družbenopolitičnem in samoupravnem življenju.

DPO Konfekcija I

GLASILO TEKSTILNE TOVARNE NOVO MESTO NOVOTEKS

NOVOTEKS je glasilo tekstilne tovarne Novo mesto. Izhaja vsako zadnjo sredo v mesecu v nakladi 2500 izvodov. Glasilo ureja izdajateljski svet v sestavi: Hinko Šintler (predsednik), Danilo Kovačič, Bojan Pureber, Martin Radež, Jana Jovič, Mojca Peroci, Mladen Radojčić, Rudolf Vlašič in Mirko Albijanič. Glavni in odgovorni urednik: Danilo Kovačič. — Uredništvo: NOVOTEKS, Novo mesto, Foersterjeva 10. — Časopisni stavek, filmi in prelom: DITC Novo mesto, TOZD Dolenjski list; tisk TOZD Tiskarna Novo mesto.